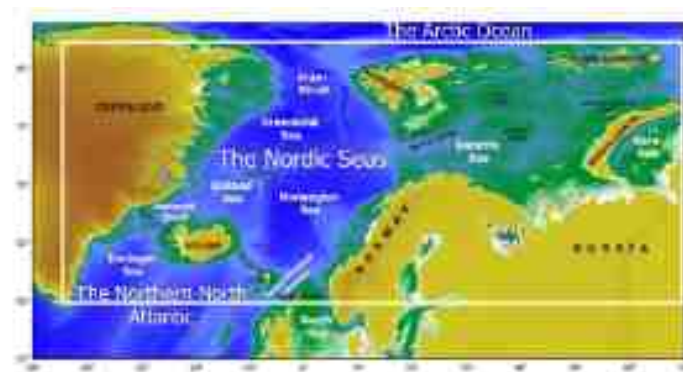


Grønlands historie / The history of Greenland

Stikord og litteraturhenvisninger samlet af Holger Terp, 2015.





Flateyjarbók.

The „Flatey Book“

written between 1380 and 1400 for John Palsson, was in the 17th century in the possession of John Parnon of Flatey in Breidafirði (Iceland), from whom, through Bishop Brynjólfursson, in 1662, it fell to the Royal Library in Copenhagen, where it has remained ever since.

This book is the most perfect of all Icelandic manuscripts.

In 1852 reference is given to the history, especially of the Northern countries, until the end of the 11th century, but in the present reproduction only those maps are printed, which concern the discovery of America by the Northmen in the first years of the 11th century.

„Flatö Bogen.“

describes matters 1380 to 1400 for Jon Palsson, skáldur á det 17. Aarhundrede. Jon Parnon af Flatey i Breidafirði (Iceland), fra hvem den senere Biskop Brynjólfursson i 1662 kom til det Kongelige Bibliothek i Kjøbenhavn, hvor den endnu er bevarnet.

Denne Bog er det fuldstændigste af alle islandske Håndskrifter.

Paa 1852 omtales gives den næstlydende Landts Historie indtil Ende af det 11. Aarhundrede; men i nærværende Reproduction er kun de første Aar, som angaa Nordmændenes Opdagelse af Amerika i de første Aar af det 11. Aarhundrede.



All rights reserved.

Published by the Royal Danish
General Staff, Topographical Department.
Copenhagen, May 1875.

Skrevet af J. Palsson

Udgivet af den Kongelige Danske
Generalstabs topografiske Afdeling.
Kjøbenhavn, Maj 1875.

Vejledningen til Grønlands historie indeholder ikke referencer til værker på grønlandsk af sproglige grunde, idet jeg ikke kan grønlandsk. På grund af Rigsfællesskabet mellem Danmark og Grønland er den grønlandske historie tæt forbundet med den danske, specielt på det sikkerheds- og udenrigspolitiske område¹ samt inden for råstofudvindingen frem til 2009. Ejendomsretten til Grønland og den grønlandske undergrund er endegyldigt i Selvstyreloven blevet fastslået som tilhørende det grønlandske folk.²

1 Stk. 4. Folkeretlige aftaler, som berører forsvars- og sikkerhedspolitikken, samt folkeretlige aftaler, som skal gælde for Danmark, eller som forhandles inden for en international organisation, hvoraf Kongeriget Danmark er medlem, forhandles og indgås efter reglerne i § 13.

Lov om Grønlands Selvstyre 12. juni 2009.

2 Råstofaktiviteter i Grønland: Beskyttelse af grønlændernes kollektive rettigheder i nationalt og internationalt perspektiv ved Thomas Trier Hansen. Inuit Circumpolar Council ; WWF Verdensnaturfonden, 2013. ; Delrapport # 3)

Derfor er der nødvendigvis henvisninger til dansk litteratur.

Litteraturlisterne er dog ikke kilometerlange, men dog så tilstrækkelige, at den interesserede læser kan fordybe sig yderligere i emnet. Alle oplysninger om militære forhold og våben skal tages med et gram salt, da nogle af informationerne kan være hemmelige, maskerede, eller friserede.

Grønlands historie kan inddeles i en række perioder. Før og efter Columbus, samt før og efter danskerne, Grønland var ubeboet i oldtiden indtil den ældre stenalder. Indtil omkring år 2.500 f. kr. var Grønland ubeboet. Palæo-eksimoer indvandrede fra Alaska og Canada. Independence I kulturen. De senere kulturer kaldes Saqqaq-kulturen. Independence II og Dorset II kulturen. Nordboerne og Thule-folket.³

Marinens Bibliotek

Historisk hovedfagbibliotek for nautisk og sømilitær litteratur samt for litteratur vedrørende polaregnene, Grønland og opdagelsesrejser, 1765-2010. Biblioteket er nu med en stærkt reduceret bogbestand en del af Forsvarets Bibliotek.

Katalog over Litteratur vedrørende Polarmraadernes og Verdenshavens Opdagelse og Udforskning, Hval- og Sælfangst, Personalhistorie, Tidsskrifter, Aarskrifter og andre Periodica / Catalogue of literature concerning the discoveries and the explorations of the polar environs and the oceans, whale- and seal fisheries, biography, periodicals, annuals and other periodical papers : Udarb. paa Foranledning af Marinens Biblioteks Bogudvalg : Sluttet 31. December 1930. / : Henning August Østerberg Bistrup. Marinens Bibliothek / The Library of the Danish Navy: I Komm. hos Levin & Munksgaard, 1933.

Samt:

Aarligt Tillæg til Katalog I og II. Marinens Bibliothek 1933-1942.

I Komm. hos Levin & Munksgaard, 1934-1943.

[Stempel: Chefen for Admiralitetskontoret].

Anmeldelse af Katalog over Litteratur vedrørende Polarmraadernes...: Geografisk Tidsskrift, Bind 38 (1935) 3-4.

¶ Navnlig Afsnittet om Grønland fortjener Opmærksomhed, idet praktisk talt alle Ekspeditioner er omtalt, saaledes at man gennem dette Katalog har en let tilgængelig Oversigt over disse og Adgang til at faa fat paa nogle af de Værker, der handler om Ekspeditionerne eller deres Resultater.

Arkæologi i Grønland

Jørgen Meldgaard

Fifty years of Arctic research : anthropological studies from Greenland to Siberia.

³ Explanatory notes to the *Geological map of Greenland, 1:500 000, Thule, Sheet 5.* / : Peter R. Dawes. Danish ministry of the environment, Geological Survey of Denmark and Greenland Map Series 2) 2006.

/ : eds.: R. Gilberg & H.C. Gulløv. Department of Ethnography, National Museum of Denmark, 1997. ; National Museum Ethnographical Series 18)

Assessment of Cultural Heritage Monuments and Sites in the Arctic. / : Arctic Council's Sustainable Development Working Group, 2013.

- <https://oaarchive.arctic-council.org/handle/11374/50>

Grønlands forhistorie. / : red. Hans Christian Gulløv. Gyldendal, 2004.

Arkæologisk/kulturhistorisk bidrag til ”Zone-inddeling af Nationalparken”. / : Claus Andreasen. Grønlands Nationalmuseum og Arkiv, 2009.

De gamle Nordbobygder ved Verdens Ende. / : Poul Nørlund. Udvalget for Folkeoplysning Fremme : I Kommission hos Gad, 1934.

Jordens nordligste stenalder : nye undersøgelser af pionerbebyggelsen i Grønland [Frigg Fjord, Nordgrønland]. / : Jens Fog Jensen og Kristoffer Buck Pedersen. *I*: Nationalmuseets arbejdsmark, 2002, s. 71-83.

Verdens nordligste arbejdsmark: Ni år med SILA – Nationalmuseets Center for Grønlandsforskning. / : Bjarne Grønnow. *I*: Nationalmuseets Arbejdsmark, 2008.

Vikingetiden og sagatiden.

Erik den røde. Erik den rødes Land og koloni, 986-?.⁴ Vinland i Nordamerika.⁵

Den landsforviste drabsdømte Erik den røde sejler i år 982 fra Island. Han opdager Grønland og modtages venligt af befolkningen.

Grønlands historie indtil 1700. / : Finn Gad. - København : Nyt nordisk Forlag, 1978.

Cirkulære af den 19. april 1916 fra Indenrigsministeriet angående Foranstaltninger til Sikring af Kulturminde i Grønland.

Grønlands nationalarkiv⁶

'Landsarkivet blev lagt sammen med Landsmuseet i 1991. Institutionen modtager arkivalier fra alle offentlige institutioner i Grønland samt fra privatpersoner. Arkivet er til rådighed i spørgsmål, der omhandler arkivalier om eller fra Grønland. Der findes mange forskellige arkivalier, hvor de ældste stammer fra 1733. Inspektors- og kolonibestyrerarkiver fra Nordgrønland findes fra 1782 og frem. Endvidere findes arkivalier fra forstanderskaber, kommuneråd, skoler, præstegæld m.v.⁷ De fleste ældre arkivalier fra Sydgrønland gik tabt ved skibet Hans Hedtofts forlis i 1959.' Grønlands Nationalmuseum, Nuuk.

Tilbageførsel af museumsgenstande til Grønland. / : Einar Lund Jensen. Arkæologisk Forum nr.5, November 2001.⁸

Udskillelse af museumsgenstande fra samlingerne i Nationalmuseet i Danmark til Grønlands Nationalmuseum & Arkiv 1984-2001. Rapport afgivet af Udvalget for det danskgrønlandske museumssamarbejde juni 2001.

Lokalmuseer:

De grønlandske lokalmuseer. Rapport om museernes vilkår i 2004. / Naja Illeris.- København: Dansk Polarcenter, 2005. ; Danish Polar Center Publications 14).⁹

4 Se opslaget om opdagelsesrejser i Kulturhistorisk leksikon for nordisk middelalder fra vikingetid til reformationstid, bind 12 spalterne 609 ff.

- København : Rosenkilde og Bagger 1956-1978.

5 Vinland var et af de tre områder i det nuværende Canada, Leif den Lykkelige ifølge Grænlandinga saga opdagede i vikingetiden ca. år 1000, nemlig Vinland, Markland og Helluland. Vinland kan både betyde græsland (tundra) og land fuld af vin; Markland betyder skovland og Helluland betyder stenland. Leif den Lykkelige havde valgt at udforske en opdagelse Bjarke Herulfson havde gjort ca. 986, da han var kommet ud af kurs på vej til Grønland.

6 - <http://www.arkiv.gl/Forsiden/tabid/36/language/da-DK/Default.aspx>

7 Et præstegæld er en sognepræsts embedsdistrikt på Færøerne, Grønland og i Norge. Et præstegæld kunne være fritaget for værnepligt.

8 - <http://www.archaeology.dk/upl/13232/AF54.EinarLundJensen.pdf>

9 - <http://www.kanukoka.gl/Portals/0/PDF/Kultur%20og%20fritid/De%20gr%C3%B8nlandske%20lokalmuseer%20dk.pdf>

Arkiver i Grønland : redegørelse for tilstanden og forslag til foranstaltninger på grundlag af en undersøgelse i sommeren 1958. / : Sune Dalgård. I: Arkiv, 1970-71, s. 5-18.

Danske arkiver

Arktisk Instituts dokumentarkiv

- <http://arktiskinstitut.dk/da/>

'Siden 1953 har Arktisk Institut indsamlet og opbevaret dokumenter, fotografier og andet materiale vedrørende danske aktiviteter i Arktis, herunder i særlig grad materiale fra danske polarekspeditioner.'

Almindelige fremstillinger:

Arngrimi Jonæ Grønlandia, eller Historie om Grønland, af islandske haandskrevne Historie-Bøger og Aar-Registere samlet, og først i det latinske Sprog forfatted : Derefter af det latinske Manuscript paa det islandske Sprog udsat ved Eider Ejolfsson, og trykt i Skalholt Aar 1688 : nu paa Dansk fortolket af Andreas Busæus trykt hos Herm. Henr. Rotmer..., 1732.

- <https://archive.org/details/GronlandiaEllerH000015020v0ArngReyk>

Arneborg, Jette. Burgunderhuer, baskere og døde nordboer i Herjolfsnæs. Nationalmuseets Arbejdsmark 1996 s. 75-83.

Bibliotheca danica I-III. Systematisk fortegnelse over den danske litteratur fra 1482 til 1830 efter samlingerne i det Store kongelige bibliotek i København. Med supplementer fra Universitetsbibliotheket i København og Karen Brahes bibliotek i Odense. Gyldendal, 1877.

- <https://archive.org/details/bibliothecadanic01bruuuoft>

Bibliotheca danica: II. Historie II., forsættelse: Danmarks historie: Færøerne, Island og Grønland. De danske besiddelser i Vestindien. Slesvig og Holsten. Norge.

- <https://archive.org/details/bibliothecadanic02bruuuoft>

Den danske videnskabshistorie vedrørende eskimologi frem til 1979 er dokumenteret af professor Robert Petersen:

Eskimologi. / : Robert Petersen. I: **Københavns Universitet 1479-1979.** Bd. 9, s. 177-194.

Bind IX: Det filosofiske Fakultet, 2. del: Dansk og nordisk sprog og litteratur,. Norrøn filologi, Eskimologi, Æstetik og almindelig litteraturhistorie, Romansk, Engelsk, Germansk og Slavisk sprog og litteratur, Sprogvidenskab, Lingvistik og Fonetik, Teater- og Filmvidenskab. 1979. - ISBN: 87-87848-02-3

Arngrimi Jonæ Grønlandia, eller Historie om Grønland, af Islandske Haandskrevne Historie-Bøger og Aar-Registere samlet, og først i det Latinske Sprog forfatted. / : Arngrímur Jónsson : derefter af det Latinske Manuscript paa det

Islandske Sprog udsat ved Einer Eiolffsøn ; nu paa Dansk fortolket af Andreas Bussæus. Trykt hos Herm. Henr. Rotmer, 1732.

Continuation af Relationerne betreffende den Grønlandske Missions Tilstand og Beskaffenhed : forfattet i Form af en Journal fra Anno 1734 til 1740 : af Colonien Christians-Haab udi Disco-Bugt. / : Paul Egede. - Kjøbenhavn : Johann Christoph Groth, 1741.

- <http://www.kb.dk/e-mat/dod/11020401058B.pdf>

- <https://archive.org/details/continuationafre00eged>

The Danish Expeditions to Greenland in 1605, 1606 and 1607, to which is added Captain James HalFs Voyage to Greenland in 1612. - London : 1897. Hakluyt Society, v. 96

- <https://archive.org/search.php?query=Danish%20Arctic%20expeditions>

Det gamle Grønlands nye Perlustration; eller: En kort Beskrivelse om de gamle Nordske Coloniers Begyndelse og Undergang i Grønland, Grønlands Situation, Luft og Temperament, og dets itsige Indbyggers Klædedragt, Handtæring, Spise, Sprog, Ægteskab, og andre deres saavel i Samqvem som i egne Huuse nu brugelige Sæder. / : først Anno 1724 forfattet af Hr. Hans Egede ... ; og nu Anno 1729 efterseet, og efter Forfarenhed noget forandret af een der paa nogen Tiid har været i Grønland. J. Geelmuyden, 1729.

På engelsk / in English:

A description of Greenland: Shewing the natural history, situation, boundaries, and face of the country; the nature of the soil; the rise and progress of the old Norwegian colonies; the ancient and modern inhabitants; their genius and way of life, and produce of the soil; their plants, beasts, fishes, &c. With a new map of Greenland. And several copper plates representing different animals, birds and fishes, the Greenlanders way of hunting and fishing; their habitations, dress, sports and diversions, &c. - London : Printed for C. Hitch in Pater-Noster Row; S. Austen in Newgate-Street; and J. Jackson near St. James's Gate, 1745.

Det gamle Grønland eller Det gamle Grønlands Beskrivelse : hvorudi Luftens og Havets Natur, Landets, Stædernes og Gaardernes Beliggende, adskillige Land og Vand-Diurs Art, Folckets eller Nationens Herkomst, og Formerelse, verslige og geistlige Regimente, merkelige Bedrifter og Forandringer af gamle Dags og særdeelis islansche Sager med mueligste Fliid og Vindskiblighed befatted. / : forestillis af authore Tormod Torfessøn ; Gronlandia Antiqua av 1706 i Forfatterens egen Oversættelse. I kommission hos A.W. Brøgerss Boktrykkeris Forlag, 1927

- <https://archive.org/details/GronlandiaEdurGr000015019v0ArngReyk>

The "Flatey book" written between 1380 and 1400 for John Hakonsson ... Published by the Royal Danish general staff, Topographical department. Copenhagen, 1893.

"**Flatöbogen**", skreven mellem 1380 og 1400 for Jon Hakonsson ... / : Udgivet af den Kongelige danske generalstabs topografiske afdeling. Generalstaben. Topografiske afdeling. 1893.

The Flatey book [/ Codex Flateyensis] and recently discovered Vatican manuscripts concerning America as early as the tenth century.

'Documents now published for the first time, which establish beyond controversy the claim that North America was settled by Norsemen five hundred years before the time of Columbus. Sagas that describe the voyages to, and character of, the new country, and letters from several popes directing bishops in their government of the church in the western world (1906).'

Se også opslaget om Flatöbogen i Kulturhistorisk leksikon for nordisk middelalder bind 4 spalterne 412-413 og Betænkning vedrørende de i Danmark beroende islandske håndskrifter og museumsgenstande. / : Afgivet af den af Undervisningsministeriet under 13. marts 1947 nedsatte kommission. - København : 1951.

De første mennesker i det nordligste Grønland : Eigil Knuths opdagelser i Thuleområdet. / : Mikkel Sørensen. I: Nationalmuseets arbejdsmark, 2008.

The Norse Discoverers of America, the Wineland Sagas. / Translated & discussed by G. M. Gathorne-Hardy. - Oxford : Clarendon Press, 1921.

Greenland: published by the Commission for the Direction of the Geological and Geographical Investigations in Greenland, I-III. / : editors: Martin Vahl, G.C. Amdrup et al.

Bind. 1. The discovery of Greenland, exploration and nature of the country.

Bind II. The past and present population of Greenland.

Bind III. The colonization of Greenland and its history until 1929

- Copenhagen : C.A. Reitzel ; London : H. Milford, Oxford University press, 1928

- https://archive.org/details/greenland00vahl_0

- https://archive.org/details/greenland00vahl_1

- <https://archive.org/details/greenland00vahl>

¶ Georg Amdrup var leder af Carlsbergfondets Ekspedition til Østgrønland 1898–1900 også kaldet Amdrup-ekspeditionen.

Gronlandia antiqva, seu veteris Gronlandiæ descriptio : ubi coeli marisque natura, terræ, locorum & villarum situs, animalium terrestrium aqvaticumque varia genera, gentis origo & incrementa, status politicus & ecclesiasticus, gesta memorabilia & vicissitudines, ex antiqvis memoriis, præcipue Islandicis, qva fieri potuit industria collecta exponuntur. / : authore Thormodo Torfæo. - Havnæ, ex typographéo Regiæ Majest. & univerts., impensis authoris, 1706.

Grönlands historiske mindesmærker

Bind 1 af Grönlands historiske mindesmærker, Grönlands historiske mindesmærker. / : Jacob Hornemann Bredsdorff, Christian Pingel, Jens Jakob Asmussen Worsaae / Redaktører: Finnur Magnússon, Carl Christian Rafn. Det Kongelige Nordiske oldskriftselskab. Trykt i det Brünnichske bogtrykkeri, 1838 ; 1845.
- <https://archive.org/details/grnlandshistori03worsgoog>

Dend grønlandske Chronica : Huor vdi kaarteligen beskriffuis: Huorledis Landet i Fordum tid/ er først funddet: Besæt met Indbyggere haffuer ligged til Konggernis Fadeduer¹⁰ vdi Nørrig: Anammet den Christelige Tro: Været vndder de Erchebispper aff Trundhiæm/ och haffd sine egne særdelis Bisper: met Mange de Norske Kongers oc alle Grönlands Bispers klare oc ordentlige Fortegnelse oc andre atskillige Norske Islandtzke oc Suderødiske driffter vnder deris visse Tjd oc Aarstall: Saa meget mand aff Danske, Norske, Engelske, Skotske, Frjszlandske, Iszlandtzske, Mandødiske, oc andred omliggendis Rigers oc Landers gamle Antiquiteter oc Documenter haffuer at forfare. med Stormectige, Høybaarne Førstis oc Herris, Konning Christian dend Fiærddis, Danmarckis, Norggis, Gotthis oc Wænddis etc. Konnings, trendde lycksalige Togh. De tuændde første giordde paa den Suduæste side aff Landdet. Anno Christ, 1605. oc 1606. Dend Tredie stillet effter Erichsfiord oc dend fordum Norske Seylادت. 1607. Alle Danske oc Nordbagger til Ere och Amindde. / : Claus Christophersen Lyschander. Prendtet vdi Kiøbenhawn Aff Benedicht Laurentz, 1608.

Historia Vinlaniaë antiqvæ, seu Partis Americaë Septentrionalis, ubi nominis ratio recensetur, situs terræ ex dierum brumalium spatio expenditur, soli fertilitas & incolarum barbaries, peregrinorum temporarius incolatus & gesta, vicinarum terrarum nomina & facies ex antiqvitatibus Islandicis. / : Thormodus Torfæus. - Havniaë : Ex typographéo Regiæ Majest. & Universit., impensis authoris, 1705.

Icy Imprisonment: The 1849 Voyage of the HMS North Star : Beyond the Backyard: Misadventures by packraft, dogteam, and other ridiculous means of transportation. / : Dave Weimer, 2014.

During my recent visit to Thule, Greenland I became intrigued by the areas colorful history. I stumbled upon a generic Thule Guide which makes a brief note of an “inscription plaque” left behind by the crew of the HMS North Star in 1849. I couldn’t find much about the ships history and even the old timers around Thule hadn’t heard of the “plaque” which is actually a tombstone. Anyway, I hope you find the history of the North Star as interesting as I did.

[Kujataa Greenland](#): Norse and Inuit Farming at the Edge of the Ice Cap

¹⁰ Lagerbygning eller rum, hvori der opbevares mad, et spisekammer. Også klædekammer og skatkammer i middelalderen. Et fadeburslen, er et len, som ligger til kongens fadebur.

Kujataa is a sub-arctic farming landscape located in the southern region of Greenland. It bears witness to the cultural histories of the Norse hunters-gatherers who started arriving from Iceland in the 10th century and of the Norse farmers, Inuit hunters and Inuit farming communities that developed from the end of the 8th century.

Despite their differences, the two cultures, European Norse and Inuit, created a cultural landscape based on farming, grazing and marine mammal hunting. The landscape represents the earliest introduction of farming to the Arctic, and the Norse expansion of settlement beyond Europe.

Meddelelser om Grønland.

Kommissionen for videnskabelige Undersøgelser i Grønland, 1879-1978.

Naturfredning i Grønland. / : Knud Oldendow:

; Det grønlandske Selskabs Skrifter IX.). I Komm. hos G. E. C. Gads Forlag. 1930.

Udtog af Christian Lunds indberetning til kong Friderich den 3die af 28 martii 1664. Angaaende de i aarene 1652 og 1653 under ... Henrik Møllers bestyrelse foranstaltede søetoge til Grønland ... Af originalen i det store kongelige biblioteks manuscript-samling. Videre oplyst med nogle anmærkninger og dokumentar ved John Erichsen ... - Kiøbenhavn, Trykt paa forfatterens bekostning hos hofbogtrykker N. Møller, 1787.

Vejledning til besejlingen af kolonierne i Vestgrønland. / : Vilhelm Garde. Direktoratet for den kongelige grønlandske handel, 1895:

Den grønlandske lods, I-II. / : Eigil Riis-Carstensen; Søkortarkivet.

- København : J.H. Schultz, 1948-1968:

Den grønlandske Lods: Generelle oplysninger om Østgrønland.

Geodatastyrelsen, 2015.

Middelalderen og enevælden:

Ved norske kong Håkon IV's død i 1263 bestod Norge af Grønland, Island, Hebridene, Færøerne, Orkneyøerne og Isle of Man.

Kalmarunionen. Norge dansk. Norge i personalunion med Danmark 1380-1524 og senere frem til 1814. Dansk herredømme over Færøerne, Island og Grønland.

Danmarks handelsforbindelse med Grønland åbnedes 1636. Allerede i middelalderen i »nordbotiden« var handelen på Grønland monopoliseret og henlagt under de norske kongers fadebur. Hans Egede. Bergen

Rentekammerkollegiet - 1848,

Administrativt hørte Grønland i enevældsperioden under norske Kancelli sammen med Island og Færøerne. Desuden hørte Grønland under Rentekammerkollegiet, dattidens finansministerium, der 1680 havde erstattet. Skatkammerkollegiet, samt Det Islandske, Færøske og Grønlandske Renteskriverkontor 1773-98.

Den danske civile centraladministrations embedsetat, 1660-1848. / : Rigsarkivet, Kongerigets arkiv. - København: Bianco Lunos Kgl. Hof-bogtrykkeri, 1889. ; Særligt tryk af Meddelelser fra det Kgl. Gehejmearkiv og det dermed forenede Kongerigets Arkiv for 1886-88)

Grønland : gengivelser af aktstykker og breve fra det 16. til det 20. århundrede. / : Sune Dalgaard. - København : Rigsarkivet ; Munksgaard ; 1960. ; Fra Rigsarkivets samlinger, 4)

Kolonitiden. Freden i Kiel, 1814: Grønland dansk.¹¹

Freden i Kiel, Grønland og Nordatlanten 1814-2014. / : Thorkild Kjærgaard. *I: Fund og Forskning i Det Kongelige Biblioteks samlinger*, 2015 s. 379-398.

Jens Holmgaard (1964): Rentekammeret. I. Danske og norske afdelinger 1660-1848. Rigsarkivet: Vejledende Arkivregistraturer XII.

Finanskollegiets Kommissionen for den grønlandske og færøske Handel.

Privilegier for tvende Grønlands Compagnier udi Danmark og Norge til den Grønlandske Farts Befordring, Friderichsborg d. 13. Sept. 1697. - 4 s.

Grønlandske Kompagni. Det Kongelige Oktrojerede Almindelige Handelskompagni 1725-? Forordning af 16. marts 1725 ang. det oktrojerede Grønlandske Kompagni. Den Kongelige Grønlandske Handel 1776-1953, herunder Lov nr. 276 af 27. maj 1950 om Den kgl. grønlandske Handel / Royal Greenland.

Af et forhenværende monopols saga — Den kgl. grønlandske handel 1950—55. / Ebbe Groess. *I: Nationaløkonomisk Tidsskrift*, Bind 94 (1956) s. 162-180.

Betænkning fra udvalget vedrørende Den kgl. Grønlandske Handel.: nedsat i henhold til regeringsbeslutning af 28.oktober 1974. 1977. ; Betænkning 819)

1724 Det grønlandske Optog

Da grønlænderne kom på Kunstammer. / : Jørgen Meldgaard. I: Det Indianske Kammer. Nationalmuseet, 1979 s. 42-47.

Dansk hvalfangst i Nordatlanten 1771 – 1789. / : Børge Fogsgaard. 2003.

Herr Johann Anderson I.U.D. og fordem første borgemester i Hamborg hans Efterretninger om Island, Grønland og Strat Davis : til videnskabernes og handelens sande nytte med kobberstykker, og et landkort, som er nøye indrettet efter de nyeste opfindelser, og som ere anførte i dette verk. Tillige med en forberetning om

11 Fredstraktater mellem Danmark og Storbritannien, Sverige. Til fredstraktaten hører 'Særskildte og hemmelige Artikler'. Danmark taber efter Kieler-traktaten, Norge til den svenske konge; men beholder de tidligere norske kolonier Færøerne, Grønland og Island.

forfatterens levnets omstændigheder, / : Johann Anderson. - Kiöbenhavn : hos Gabriel Christian Rothe, 1748.

Translation, by Barthold Johan Lodde, of Herrn Johann Anderson,, [Nachrichten von Island, Grönland und der Strasse Davis](#). Hamburg, 1746, but lacking the appendix with the vocabulary, grammar and some statements of Christian faith and prayers in Danish, German and the Eskimo language.

Registreret i: Ísland í skrifum erlendra manna um þjóðlíf og náttúru landsins. / : to the Nature and People of Iceland. A Bibliography Haraldur Sigurðsson tók saman. Reykjavík Landsbókasafn, 1991.

1822 Hvalfangeren William Scoresby den yngre kortlægger dele af Østgrønland.

[Journal of a voyage to the northern whale-fishery](#): Including Researches and Discoveries on the Eastern Coast of West Greenland, Made in the Summer of 1822, in the Ship Baffin of Liverpool. / : William Scoresby. - London: A. Constable and Company: and Hurst, Robinson and Company Cheapside, 1828.

[Memorials of the sea](#). My father: being records of the adventurous life of the late William Scoresby, esq. of Whitby. / : William Scoresby,. - London : Longman, Brown, Green, and Longman, 1851

Geographies of exploration and improvement: William Scoresby and Arctic whaling, 1782–1822. / : Michael Bravo. *Journal of Historical Geography* · July 2006.

Religion

Kilder til Grønlands missionshistorie : Fra Hans Egedes kaldsbrev 1721 til Lov om Kirke- og Skolevæsen i Grønland i 1905. / : Niels H. Frandsen. Selskabet for Udgivelse af Kilder til Dansk Historie, 2019.

Continuation af Journal-Relationen angående dend foretagne Mission til de hedenske Grønlænderes Omvendelse fra Julio 1723, indtil Julium 1724. Med indbefattet Reysebeskrivelse og anecterende Land-Chart ofver en to til tre Graders Reyse Sonden og Norden Colonien, aflagt ved Hans Egede, Kongl: Danske Missionarium udi Grønland. Skrefvet af dend Bergenske Grønlandske Collonie d. io.Juny 1724.

Farms and churches in the mediaeval Norse settlements of Greenland. / : Aage Roussell.. I Kommission hos C. A. Reitzel, 1941. Appendix Magnus Degerbøl: The osseous material from Austmannadal and Tungmeralik.

Den grønlandske kristendomsopfattelse fra Hans Egede til vore dage. / : Mogens Hindsberger. Museum Tusulanum Press, 1997 .

Parishes and Communities in Norse Greenland. / : Orri Vésteinsson. Journal of the North Atlantic, 2010 s. 138-150.

Den gode nabo med den store stok: Monroedoktrinen 1823.

Undervisning i krig



En Samtale om Krig : Oplyst ved mange Billeder. En Samtale mellem Katechetten og Præsten om Krig. / : Rasmus Berthelsen. Godthåb, 1858.

Genoptryk: Anders Nyborg Reprografisk genudgivelse 1973. - 14 +[14] s.; beskåret tværoktav) og i **Grønland, Middelhavets perle** : Et indblik i amerikansk atomkrigsforberedelse, 1983 s. 121-124.

Heri lærer grønlænderne med afsæt i Krim-krigen (1853-1856), formodentlig for første gang på tryk om begrebet krig.

Fra forordet

'For at tilfredsstille grønlændernes glæde for billeder udsendte trykkeriet i 1858 to små billedhæfter med [enkelte] håndkolorerede billeder. Det ene, der hedder »En Samtale om Krig«, viser på underfundig måde en mængde forskellige situationer, der har med ufred at gøre, f.eks. børns slagsmal, borger-folk i heftig diskussion og et drabeligt slag mellem to hæere. Træsnittene er ikke skåret i Grønland, men er for størstedelens vedkommende lånt fra det illustrerede ugeblad »For Store og Smaae«, der udkom i København 1854-55.



Selve teksten, der både foreligger på grønlandsk og dansk i originaludgaven, er skrevet af Rasmus Berthelsen. Den består af en samtale mellem en kateket [i mission en indfødt lærer, der forbereder andre til den kristne dåb] og en præst om krig, og den belyser dette moralske spørgsmål, som var nyt for grønlænderne.'

Opdagelsesrejser

Exploration history and place names of northern East Greenland / : Anthony K. Higgins. Geological Survey of Denmark and Greenland Bulletin 21:2010.

The first recorded landing by Europeans on the coast of northern East Greenland (north of 69°N) was that of William Scoresby Jr., a British whaler, in 1822. This volume includes a chronological summary of the pioneer 19th century exploration voyages made by British, Danish, Norwegian, Swedish, French and German expeditions – all of whom reported that the region had previously been occupied by the Inuit or Eskimo; also included are brief outlines of the increasing number of government and privately sponsored expeditions throughout the 20th century, whose objectives included cartography, geology, zoology, botany, trapping and the ascent of the highest mountain summits

Ingolfekspeditionen

Ingolfekspeditionen var en dansk havekspedition i 1895 og 1896. I to gange fire sommermåneder gennemførte krydseren Ingolf en statsfinansieret undersøgelse af havdybderne omkring Island nordpå til Jan Mayen samt ud for Vestgrønland

The Danish Ingolf-Expedition : Publ. at the cost of the Government by the Direction of the Zoological Museum of the University. H. Hagerup, 1899-1942

Den litterære Grønlandsekspedition 1902-1904.

Ejnar Mikkelsen - En biografi. / : Kurt L. Frederiksen, Gyldendal, 2015.
Om polarforskeren Ejnar Mikkelsens (1880-1971) begivenhedsrige liv, hans store Grønlandsekspeditioner, og den efterfølgende tid som journalist og embedsmand.

Forsker i Fem Verdensdele : Erindringer. / : Marie Hammer. Gyldendal, 1981.



Akvareller fra Grønland malet af stud.polyt. Andreas Nicolaus Kornerup (1857-1881). Kornerup deltog i tre ekspeditioner til Grønland som tegner og geolog. Ekspeditionerne fandt sted i 1876, 1878 og 1879 og blev ledet af premierløjtnant J.A.D. Jensen.

Meddelelser fra Direktoratet for den kongelige grønlandske Handel, 1886-1909.

Christiansborg regerer 1900-1987

Ved ministerialreformen i 1848 overgik handel og administration af Grønland til Indenrigsministeriet.

Styrelsesloven af 1908: Lov nr. 139, 1908 om Styrelse af Kolonierne i Grønland m.m.
Lov om Grønlands Styrelse af 27. maj 1908.

Se også: Beretninger og Kundgørelser vedrørende Kolonierne i Grønland.

Grønlands Landsråd, 1911-1925.

Styrelsen af Kolonierne i Grønland 1912-1949, herunder:

Grønlands Styrelse under Statsministeriet 1925-1949.

Lov af 18. april 1925 om Grønlands Styrelse. Styrelsen for Kolonierne i Grønland.

'Loven om Grønlands styrelse, lov nr. 134 af 19. april 1925, opdelte Grønland i 3 landsdele: Sydgrønland, Nordgrønland og Østgrønland. For hver af landsdelene Nord- og Sydgrønland blev der ansat en kgl. udnævnt, juridisk uddannet landsfoged, som den danske regerings repræsentant, formand for landsrådet, øvrighedsperson og dommer i 1. instans for de under dansk ret stående personer.

Lovens styrelsesorganer blev ikke etableret for Thule og Østgrønland, jf. § 45:

"Den del af Nordgrønland, der ligger mellem 75 gr. Nord-Bredde og Nordostrundingen, samt Østgrønland administreres efter de pågældende Ministres nærmere Bestemmelse, dog som for de andre grønlandske Landsdeles Vedkommende med Iagttagelse af gældende Love og Anordninger og traktatmæssige Bestemmelser." **Betænkning om det grønlandske retsvæsen.** / : Den Grønlandske Retsvæsenkommission, 2004 ; Betænkning 1442)

Der oprettes et fangerråd som vedtog Kap York Stationen Thules Love af 7. juni 1929. I Angmagssalik og Scoresbysund blev de tilsvarende råd - distriktsrådene - oprettet med hjemmel i »Administrative bestemmelser for Østgrønland af 16. september 1947«
Ministeriet for Søfart og Fiskeris **Bekendtgørelse af 30. november 1929 om 'Administrationen af Kap York distriktet i Nordgrønland', Thule.**

Beretninger og Kundgørelser vedrørende Kolonierne i Grønland, I-VI.

/ : Grønlands Styrelse.

J. H: Schultz, 1909-1938

1 : For aarene 1909-1912. - 1914

2 : For aarene 1913-1917. - 1918

3 : For aarene 1918-1922. - 1924

4 : For aarene 1923-1927. - 1928

5 : For aarene 1928-1932. - 1933

6 : For aarene 1933-1977. - 1938

Og Kundgørelser vedrørende Grønlands Styrelse 1938-50.

Om byplan i Grønland : mellem præstestyre og hjemmestyre. / : Poul Lyager. Dansk Byplanlaboratorium, 2002.

Første atomvåbenforsøg, Trinity. Treenighed.

Trinity var kodenavnet på den serie amerikanske tekniske forsøg under anden verdenskrig i Manhattan projektet som resulterer i udviklingen og afprøvningen af den første atombombe i juli 1945.

Danmark medlem af FN, 1945.

Kommunister for indrejseforbud i Grønland 1948.

Danmark medlem af NATO, april 1949.

Lov om Grønlands landsråd og kommunalbestyrelser mv. af 1950.

Grønlandsdepartementet 1950-1955?,

Ministeriet for Grønland eller Grønlandsministeriet oprettes i 1955 og nedlægges i 1987, hvor det erstattes med Grønlandsdepartementet under Statsministeriet. Ministeriet for Grønland bestod af to afdelinger: 'Den administrative afdeling er i praksis opdelt i 3 ekspeditionskontorer, et statistisk, økonomisk kontor samt et regnskabskontor. Den tekniske afdeling, Grønlands tekniske Organisation (GTO). Under Ministeriet for Grønland hører endvidere institutionerne Grønlands geologiske undersøgelse og Grønlands fiskeriundersøgelser, ligesom forskellige konsulenter er knyttet til ministeriet.'

Administrationen i Grønland. var henlagt til Landshøvdingen, hvis administrative og politiske beføjelser ikke var nedfældet i love. Pr. 1. januar 1963 var Grønland knyttet sammen i en administrativ enhed.

Socialpolitik

Den barmhjertige forsørger og det hjælpeløse naturfolk : En undersøgelse af udvalgte danske avisartiklers italesættelse af det dansk-grønlandske forhold ved særlige historiske begivenheder fra kolonitid til selvstyre. / : M. C. J. Kristensen ; Maria Cæcilie Jeanty Kristensen. Institut for Æstetik og Kommunikation, Nordisk Aarhus Universitet, 2014.

Foreningen Grønlandske Børn 1924-.

Vores første officielle navn blev 'Foreningen til Hjælp for grønlandske Børn'. I vedtægterne fra 1924 står der, at foreningen ville virke for "oprettelse af hjem i Grønland for

børn, moderløse spædbørn, der af en eller anden grund er hjælpeløse, samt for børn, der lider af eller er disponeret for tuberkuløse sygdomme.”

Særlige grønlandske forhold ... : rum, ret og uægteskabelige børn i det koloniale Grønland. / : Sniff Andersen Nexø. Historisk tidsskrift, 2013 s. 147-183

Politi og retspleje indføres i Grønland 1951

Betænkning fra Grønlandsudvalget af 1960. / : Grønlandsudvalget af 1960, 1964 ; Betænkning, 363)

Betænkning om det grønlandske retsvæsen. / : Den Grønlandske Retsvæsenkommission, 2004 ; Betænkning 1442)

Mellemkrigsårene:

THE PALACE OF PEACE



ALBUM
NIJGH & VAN DITMAR
PUBLISHERS - ROTTERDAM

Danmark medlem af Folkeforbundet, januar 1920. Forbundet går i opløsning ved anden verdenskrigs start-

Folkeforbundet var datidens FN. Medlemslandene skulle, ifølge Folkeforbundspagten artikler 12-15, foreligge enhver konflikt for en voldgiftsret, domstolen i Haag eller for Rådet. Rådet kunne, hvis det blev enig, træffe beslutning om stridens løsning. Da Folkeforbundet ingen lovgivende og militær magt havde, fik det kun ringe politisk handlekraft, fordi alle beslutninger i Folkeforbundsrådet krævede enstemmighed og politikerne kunne eller ville ikke enes om storpolitikken. En række mindre grænsekonflikter, så som striden mellem Sverige og Finland om Ålandsøerne 1921, Vilnastriden, Memelstriden, Øvreslesien-striden, og Korfuaffæren løses dog af Folkeforbundet

Et af de få instrumenter man havde dengang til at løse internationale konflikter med var Den internationale domstol i Haag også kaldet, Den faste voldgiftsret oprettet 1901 som en liste over dommere, fra hvilken parterne i en international konflikt kan

vælge medlemmer til at afgøre konflikter i overensstemmelse med Hag-konventionerne.

Folkeforbundets betydning for Voldgifttankens udvikling. / : Holger Bech. I: Folkeforbundets første Ti-Aar. 1930 s. 70-84.

Folkeforbundet første Ti-Aar : Udgivet i Anledning af Ti-Aarsdagen for Danmarks Indtræden i Folkeforbundet. - København : Levin & Munksgaard, 1930.

Den dansk-norske Grønlandssagen 1924-1933, herunder den Faste Domstol for Mellemfolkelig Retsplejes dom i sagen.¹²

Illustration Den danske delegation i Haag under grønlandssagen, 1932.

- <http://www.kb.dk/images/billed/2010/okt/billeder/da/object52952/>

Grønlandoverenskomsten eller Grønlands Traktaten 1924:

Overenskomst mellem Danmark og Norge angaaende Østgrønland eller Østgrønlandsoverenskomsten, Traktat af 9. Juli 1924 mellem Danmark og Norge om Adgangen til Østgrønland.

Betænkning over Forslag til Rigsdagsbeslutning om Indgaaelse af en Overenskomst med Norge angaaende Østgrønland. (Afgiven af Folketingets Udvalg den 4. Juni 1924).

Arup, Erik: Grønland: en historisk redegørelse fremkaldt ved den norske konstitutionskomites indstilling af 3. Juli 1923 : trykt i September 1923. I kommission hos J.H. Schultz, 1924 - 36 s.

”Overenskomst mellem Danmark og Norge angaaende Østgrønland.”

”Art. 1”

”De i denne Overenskomst indeholdte Bestemmelser finder Anvendelse med Hensyn til Østgrønland, hvorved her forstaas den Del af Grønlands Østkyst med tilstødende Farvand, som strækker sig fra Lindenovsfjord (60 Gr. 27 Min. nordlig Bredde) til Nordostrundingen (81 Gr. nordlig Bredde) dog undtaget Angmagssalik-distriktet.”

”Art. 2”

”Indenfor det i Art. 1 nævnte Omraade er der paa de i denne Overenskomst fastsatte Vilkaar fri Adgang for Fartøjer, hvorhos

12 Permanent court of international justice, Twenty-Sixth Session, Legal Status of Eastern Greenland: Denmark v. Norway – Judgment.

- http://www.worldcourts.com/pcij/eng/decisions/1933.04.05_greenland.htm

... '(1) decides that the declaration of occupation promulgated by the Norwegian Government on July 10th, 1931, and any steps taken in this respect by that Government, constitute a violation of the existing legal situation and are accordingly unlawful and invalid;

(2) rejects the opposing submissions of the Norwegian Government.'

Historical Evidence and the Eastern Greenland Case. / Janice Cavell. Arctic, 4 (december 2008) p. 433–441. - <http://pubs.aina.ucalgary.ca/arctic/Arctic61-4-433.pdf>

Besætning og andre ombordværende Personer er berettiget til at gaa i Land, overvintre og drive Jagt, Fangst og Fiskeri.”...¹³

Knud Rasmussen.

Knud Rasmussens papirer. / Registratur ved Jens Henrik Tiemroth. Redaktion Bruno Svindborg. Det kongelige Bibliotek, 1996.

Knud Rasmussen og grønlandspolitikken. / : Knud Michelsen.

I: Fund og Forskning i Det Kongelige Biblioteks Samlinger 2016, s. 287-316.

Kongen af Thule : en biografi om Knud Rasmussen. / : Kurt L. Frederiksen. Gyldendal, 2016.

Den unge Knud Rasmussen belyst gennem breve og andre kilder 1893-1902.

/ : Knud Michelsen. Falcon, 2011.

Vejen til Thule : Knud Rasmussen belyst gennem breve og andre kilder 1902-1910.

/ : Knud Michelsen. Falcon, 2014.

Alfred Wegener

Alfred Wegeners sidste Grønlandsfærd : Beretningen om den berømte Forskers Ekspedition 1930-31

skildret af hans Ekspeditions Kammerater og efter Forskerens efterladte Dagbøger. / : udgivet af Else Wegener. Hirschsprung, 1933.

Grønlandsforskeren Alfred Wegener og de drivende kontinenter. / : Mogens Rud. Vandkunsten, 2007

En skildring af Alfred Wegener's (1880-1930) epokegørende indsats på det geofysiske område, hans betydningsfulde grønlandsrejser samt af mennesket bag den store forsker.

Peter Freuchen.

13 Citeret fra: Ejnar Mikkelsen og oprettelsen af kolonien Scoresbysund . / : Søren Andreasen. Bachelorprojekt. Institut for Kultur-og Samfundshistorie Ilisimatusarfik, 2009.
- <http://www.uni.gl/media/40804/soeren-andreasen.pdf>

Anden verdenskrig

American Danish Greenland Commission.

American Danish Greenland Commission var et privat handelsfirma, grundlagt af Henrik Kauffmann i 1940 som tiltvinger sig monopol på import og eksport fra Grønland under anden verdenskrig.

Den danske ambassadør i USA, Henrik Kauffmann, udnævner - uden at forhandle med det danske udenrigsministerium eller grønlænderne, en kommission, hvis opgave det er, at administrere indkøb og forsendelse af proviant og forsyninger til og varer fra Grønland. Det grønlandske landsstyre takker i april 1940 for initiativet, fordi der 'var i Virkeligheden intet Valg'.

Det forenede grønlandske Landsraads Forhandlinger 1940. I: De Grønlandske Landsraads Forhandlinger 1938-47. - København : J. H. Schultz, 1948. s. 230-231.

De forenede grønlandske Landsraads Forhandlinger 1940.

Aar 1940, den 3. Maj Kl. 9 afholdt de forenede grønlandske Landsraad Møde ved Godhavn.

- http://www.fredsakademiet.dk/tid/1900/1940/maj/greenland_1940.pdf

Arkiv: **Marie Ahnighito Peary Stafford Collection, 1893-1978.** University of New England. - <http://www.une.edu/mwwc/research/featuredwriters/staffordm.cfm>

En "uafhængig" gesant. / : Henrik: Svane. I: Historisk Tidsskrift , Bind 12. række, 4. - <http://tidsskrift.dk/visning.jsp?markup=&print=no&id=76391>

Grønlandsoverenskomsten af 1941 eller Grønlandstraktaten 1941 / The Agreement Relating to the Defense of Greenland

Den danske gesandt i Washington, Henrik Kauffmann, underskriver sammen med den amerikanske udenrigsminister Cordell Hull, en traktat, hvorefter USA, skønt officielt stadig neutralt, overtager forsvaret af Grønland. Amerikanerne frygter, at tyskerne skal benytte Grønland som udgangspunkt for en offensiv mod USA. Aftalen tillader USA at oprette flyvepladser, radiostationer, og metrologiske stationer, bygge havne, veje, fæstningsanlæg, samt leje de fornødne områder dertil. Baseanlæggene hører under amerikansk jurisdiktion, mens den danske suverænitæt over Grønland stadig respekteres; dog med den begrænsning, at Artikel X reelt indeholder en uopsigelsesklausul: "Overenskomsten skal forblive i kraft, indtil der er enighed om, at de bestaaende farer for det amerikanske kontinents fred og sikkerhed er ophørt. Overenskomstens ændring eller ophør skal da gøres til genstand for forhandlinger mellem de to regeringer, hvorefter hver af disse skal have ret til at tilkendegive den anden part, at overenskomsten ønskes bragt til ophør, i hvilket fald overenskomsten ophører 12 måneder efter, at den pågældende tilkendegivelse er blevet modtaget af

vedkommende part". Begrænsningen ligger i formuleringen: "Overenskomsten skal forblive i kraft, indtil der er enighed om, at de bestaaende farer for det amerikanske kontinents fred og sikkerhed er ophørt" og:

"Overenskomstens ændring eller ophør skal da gøres til genstand for forhandlinger mellem de to regeringer".

'Jeg tror', udtaler formanden for det grønlandske landsråd, Niels Egede, 'Grønland skal hilse Forsvars-Overenskomsten med glæde'.

Overenskomsten ratificeres af den danske Rigsdag i 1945 og genforhandles i 1951.

Under verdenskrigen bygger det amerikanske krigsministerium en række baser, militære lufthavne og et militærhospital i Grønland som alle bemandedes med amerikanske soldater.

Statement by the Department of State, April 10, 1941. Department of State Bulletin, vol. IV, p. 443: - <http://www.ibiblio.org/hyperwar/Dip/PaW/206.html>

Hvorfor anlagde amerikanerne basen i Thule?

I den tidlige fase af anden verdenskrig havde USA kun militære baser i Nord- og Sydamerika samt i Grønland. De amerikanske fly var kortrækkende og behøvede baser, for at få brændstof ombord på vej til Europa. Desuden behøvede de vejrstationer. Senere under den kolde krig ville Danmark bevare Grønland og Thule lå stort set midt imellem USA og Sovjetunionen. Basen var dengang en trædesten og depot for de atombevæbnede amerikanske fly.

Henrik de Kauffmann, 1888-1963

Dansk diplomat. Ambassadør i USA. Opretter American Danish Greenland Commission, i april 1940. Ansvarlig for aftalen med USA om forsvaret af Grønland 1941.

Henrik de Kauffmann var også en central aktør omkring Danmarks optagelse i FN 1945, Påskekrisen 1948, forhandlingerne om et nordisk forsvarsforbund, 1948-1949, Danmarks tilslutning til Atlantpagten 1949, samt medvirkende ved USAs etablering af Thule-basen 1951.

Arkiver om Grønland under anden verdenskrig i Rigsarkivet

Fra administrationen (Grønlands styrelse, Grønlandsdepartementet, Grønlandsministeriet og Den kgl. grønlandske handel) er modtaget grupper af arkivalier, herunder regnskaber m. bilag, også fra besættelsesårene. Iøvrigt er f. t. nedsendte arkivalier fra grønlandske lokale embeder til ordning. I New York-kontorets arkiv (se under konsultsarkiver) findes materiale vedr. Grønlands forsyninger m. v. under 2. verdenskrig. Det er for tiden yderst vanskeligt at finde rundt i disse arkivalier, der oftest kun er nødtørftigt ordnet eller helt uordnet. Journalerne til Grønlands styrelses og departementets korrespondancesager beror endnu i Ministeriet for Grønland.

Fra gesandtskabsarkivet i Washington er modtaget arkivalier også fra 2. verdenskrigs tid. Heraf kan fremhæves 3.M-sagerne vedr. danske udenrigsrepræsentationers stilling efter okkupationen, 5.D-sagerne vedr. Danmarks udenrigspolitik, 8.U-sagerne

vedr. Grønland (Danmarks overhøjhed o. m. a.), jvf. 8.Vsagerne vedr. Grønlands kommercielle og økonomiske forhold.

Kilder i Rigsarkivet til besættelsestidens historie. / : C. Rise Hansen.

Der var i alt seks amerikanske baser i Grønland: Narssassuaq, Simiutak, Ikateq, Marrak, Sdr. Strømfjord og Grønnedal.

Almindelige fremstillinger

I kongens navn : Henrik Kauffmann i dansk diplomati 1919-58. / Bo Lidegaard. Samleren, 1996.

Grønlandsposten, 1942-. / Under Redaktion af Christian Vibe. Islands National og Universitets Bibliotek - http://timarit.is/view_page_init.jsp?pubId=7

6. Betænkning fra forvaltningskommissionen af 1946. 1949. - 84 s. Grønlandskommissionen 1948-1950.

Kampen om vejret - battlefield-arkæologi i Grønland.. / : J. Fog Jensen ; T. Krause. Nationalmuseets Arbejdsmark 2009 s. 167-180.

Den kolde krigs tidlige historie

Marshallplanen 1947.

Kuppet i Prag og Påskekrisen 1948.

Se forskningsoversigten i:

I tillid og varm sympati : dansk-britiske forbindelser og USA under den tidlige kolde krig. / : Rasmus Mariager. Museum Tusulanum, 2006 s. 477ff.

History of Strategic Air and Ballistic Missile Defense, 1945–1955: Volume I: 1944-1955. / : Barry Leonard. Diane Publishing, 2010
- <http://www.history.army.mil/html/books/bmd/BMDV1.pdf>

How Many and Where Were the Nukes? What the U.S. Government No Longer Wants You to Know about Nuclear Weapons During the Cold War. / : Edited by William Burr. National Security Archive Electronic Briefing Book No. 197, 2006 - <http://nsarchive.gwu.edu/NSAEBB/NSAEBB197/>

Koreakrigen starter, 1950

I juli 1951 oprettes Grønlands Kommando i Grønnedal, hvorefter de første danske værnepligtige soldater kommer til Grønland.

Grønlands Kommando i 50 år. / : Per: Herholt Jensen. Aschehougs forlag, 2001.

Ved grundlovsændringen i maj 1953 blev Grønland en del af det danske rige. Grønlands koloniale status ophæves officielt, idet øen bliver et dansk amt uden at grønlændernes spørges i sagen. Den forfatningsmæssige statusændring godkendes i FN's generalforsamling i 1954. Befolkningen i Thule og Østgrønland inddrages ikke i beslutningsprocessen, "på grund af de geografiske forhold og de meget store afstande".

Finn Petersen: Grønlandssagens behandling i FN 1946-54, specielt s. 54.

Ministeriet for Grønland 1955-1987.

Betænkning fra Grønlandsudvalget af 1960, betænkning nr. 363. 1964.



M/S Hans Hedtoft forliset, 1959.

Det nybyggede grønlandsskib M/S Hans Hedtoft forliser i januar 1959 under vintersejlad til Grønland.

Betænkning afgivet af det af ministeren for Grønland under 19. februar 1959 nedsatte udvalg vedr. besejling af Grønland. / : Udvalget vedrørende Besejlingen af Grønland, Ministeriet for Grønland, 1959.

Betænkning vedrørende eftersøgnings-, rednings- og sikkerhedstjenesten for skibsfarten og luftfarten i Grønland afgivet af det af Forsvarsministeriet under Skibsfartens og Luftfartens Redningsråd den 16. juni 1983 nedsatte udvalg. / : Forsvarsministeriet, 1984.

Jagten på Hans Hedtoft-mysteriet. / Jens Martin Ipsen. *I*: Berlingske Tidende, 09/25/2003.

Der Untergang der "Hans Hedtoft" / OXKA (2) Übersetzung von Auszügen aus dem Buch über den Untergang der dänischen „Titanic“, des Grönlandschiffes "Hans Hedtoft". /: Manfred Lorenzen (Quelle: Rolf Marschner, DL9CM).

Kjærbølsagen

Retsudvalget REU alm. del - Bilag 198 Offentligt: Eksempler på sager om ministres oplysningspligt i forhold til Folketinget, jf. herved ministeransvarlighedslovens § 5, stk. 2 - <http://www.folketinget.dk/samling/20041/almindel/REU/Bilag/198/132701.PDF>

Historisk udredning om de 22 grønlandske børn, der blev sendt til Danmark i 1951. / : Einar Lund Jensen, Sniff Andersen Nexø, Daniel Thorleifsen. Regeringen og Naalakkersuisut 2020..

Undskyldning til de 22 grønlandske børn, som blev sendt til Danmark i 1951

Regeringen og Naalakkersuisut offentliggør i dag den historiske udredning om de 22 grønlandske børn, som blev sendt til Danmark i 1951. Hensigten med forsøget var, at børnene fik et bedre liv, men som forsøget skred frem, kom det også til at handle om, at de kunne danne fortrop for udviklingen i Grønland.

Udredningen beskriver bl.a. baggrunden for forsøget, herunder hvem der blev udvalgt, hvorfor og hvordan; børnenes ophold i Danmark og Grønland; børnenes oplevelser undervejs i forsøget samt de menneskelige konsekvenser, det fik for dem.

Den menneskelige påvirkning af at være juridisk faderløs : En afdækning udarbejdet for Børne- og Socialministeriet i samarbejde med Departementet for Sociale Anliggender, Familie, Ligestilling og Justitsvæsen. / : Jacob Lindholm, 2017.

Baggrunden for denne afdækning er den forskel i retsstilling, der tidligere var i Danmark og Grønland, for børn født uden for ægteskab. I perioden fra 1914, indtil børneloven trådte i kraft i Grønland, var det ikke muligt at fastslå faderskabet til børn født uden for ægteskab. For Vestgrønland skete dette i 1963 og for Nord- og Østgrønland i 1974. Der var således ikke hjemmel i loven til at fastslå en faderskabsforpligtelse, med de økonomiske og juridiske følger dette havde for børnene og deres mor.

Efter ønske fra Grønlandsk side, fik juridisk faderløse (eller deres mor eller efterkommere) per 1. juni 2014 ret til at anlægge faderskabssag. De fik således mulighed for at få fastslået, hvem deres far er - med ret til at arve (hvis ikke dødsboet er afsluttet) og ret til at tage faderens efternavn.

Som det fremgår af betænkningen for lovforslaget, er der en erkendelse af, at juridisk faderløse også kan have behov for en indsats rettet mod de menneskelige påvirkninger, der kan have været ved at være opvokset uden en far.

Hjemmestyre

Den 1. maj 1979 indførtes hjemmestyre i Grønland dog ikke på det udenrigspolitiske område (lov nr. 577 af 29. november 1978 om Grønlands hjemmestyre), og den 21. juni 2009 afløstes hjemmestyreordningen af en selvstyreordning (lov nr. 473 af 12. juni 2009 om Grønlands Selvstyre). Selvstyret har den lovgivende og udøvende magt inden for overtagne sagsområder, og rigsmyndighederne har den lovgivende og udøvende magt inden for sagsområder, der fortsat er rigsansliggender

Hjemmestyrekommissionen eller Kommissionen om Hjemmestyre i Grønland. Hjemmestyre i Grønland: Bind 1:

Hjemmestyreordningen Betænkning afgivet af Kommissionen om Hjemmestyre i Grønland. April 1978. Betænkning 837.

Efterforskning og udnyttelse af råstoffer i Grønland i historisk perspektiv : Baggrundspapir. / : Frank Sejersen. Udvalget for samfundsgavnlig udnyttelse af Grønlands naturressourcer. Grønlands Universitet, Københavns Universitet 2014.

Råstofaktiviteter i Grønland : En historisk introduktion til efterforskning, udnyttelse og følger i en sårbar natur og et samfund i forvandling. / : Mads Fægteborg. Inuit Circumpolar Council, WWF Verdensnaturfonden, 2013.

Et flertal af befolkningen i Grønland stemmer nej til EU, 1982.

Traktat om Grønland; Grønlands-traktaten af 1985

Traktat om ændring af traktaterne om oprettelse af De europæiske Fællesskaber for så vidt angår Grønland De Europæiske Fællesskabers Tidende nr. L29 af 1. februar 1985.

Scoresbysundhistorier : fotografier, kolonisering og kortlægning. / : Pia Arke. Borgen, 2003.



Convair B-36 Peacemaker

Grønland under den kolde krig

Base. Latin ; fransk: Basis, grundlag.

En base er i denne sammenhæng et militært støttepunkt, station eller installation(er), hvorfra militære styrker opererer og eller får forsyninger, herunder efterretningsoplysninger¹⁴, fra uden for sit eget territorium. Nogle amerikanske baser udstyres med et forsvarsområde (Ground Defense Areas) som udvider basens forsvarslinjer ud over dens normale fredstidsområde. Indenfor forsvarsområdet kan militæret ved hjælp af undtagelseslovgivning evakuere civile og ødelægge deres huse, livsgrundlag og ejendom for at skabe brandfri zoner eller kampplads. Amerikanske baser kan være inddelt i følgende kategorier: Main Operating Bases, Standby Deployment Base, Storage / Support Facilities, Communications Facilities og COB-baser.

Air Force Bases: Volume II : Air Bases Outside the United States of America / Harry R. Fletcher.- Washington, D.C.: United States Air Force, 1993. ; Reference series ; United States Air Force Historical Research Agency, Center for Air Force History) - http://www.raf-upper-heyford.org/USAF_BASES_OUTSIDE_THE_US.pdf
Der var amerikanske kernevåben og baser i Grønland under den kolde krig, herunder Camp Century, Thule og Camp Tuto. Thule-ulykken, 1968. Thulebasen i sig selv er ikke historie, men den har en historie. Bortset fra de offentlige traktattekster var alt andet klassificeret og der er formodentlig stadig ikke offentliggjorte dokumenter til

14 Eksempelvis Project Home Run 1955.

dette afsnit i amerikanske og i danske arkiver. Det kan dog formodes, at al hardware og teknologi installeret under den kolde krig i dag er forældet og erstattet af mere moderne systemer.

Dansk-amerikanske forudsætninger for de militære installationer i Grønland.

'With respect to Greenland, U.S. authorities believed that the 1951 defense agreement with Denmark and a 1958 understanding with Prime Minister Hansen gave the U.S. Air Force a free hand for B-52 flights, thus U.S. officials never asked Copenhagen for permission. Danish officials gradually became aware that the B-52 carried nuclear weapons; this made them uncomfortable, but they were unwilling to make an issue out of it until January 1968 when a nuclear-armed bomber crashed near Thule Air Base.' The Air Force versus Hollywood : Documentary on "SAC Command Post" Tried to Rebut "Dr. Strangelove" and "Fail Safe". Cold War Documentaries Present the Air Force's Spin on Airborne Alert, the "Missile Gap," and Nuclear Command and Control; Films Premiered On-line in the National Security Archive's Nuclear Vault.. /: Edited by William Burr. National Security Archive, Washington, D.C., January 15, 2010.

Amerikanske baser i Grønland

Pitiffuk 1946.

Møde i Udenrigspolitisk nævn om 'Grønlands stilling under Den Nordatlantiske Traktat'. Nævnet tilslutter sig udenrigsministerens redegørelse, hvoraf 'man, inden forhandlingerne blev afsluttet, ville orientere Nævnet og at den overenskomst, der blev indgået til sin tid, ville blive forelagt Rigsdagen til godkendelse'. Yderligere orienteringer af Det udenrigspolitiske nævn om Grønlands stilling under Den Nordatlantiske Traktat er ikke registreret i Bilag til Grønland under den kolde krig. Referat af møde i Det udenrigspolitiske Nævn, fredag den 23. februar 1951 kl. 14.30. I: Grønland under den kolde krig, bilag s. 97-100.

Aftale mellem Danmark og USA om forsvaret af Grønland.: Overenskomst i henhold til Den nordatlantiske traktat mellem regeringerne i Kongeriget Danmark og Amerikas Forenede Stater om forsvaret af Grønland underskrives efter kun et kendt møde i Det udenrigspolitiske nævn. Ifølge aftalens artikel II skal USA bistå Danmark "ved oprettelsen og/eller driften af de forsvarsområder om hvis nødvendighed for udbygningen af forsvaret af Grønland og den øvrige del af det nordatlantiske traktatområde de to regeringer fra tid til anden måtte blive enige". I Artikel V sikres USA ret til "fri adgang til og færden mellem forsvarsområderne overalt i Grønland, herunder territorialfarvandene, til lands, til søs og i luften".

I artikel VI er USA forpligtet til at "udvise behørig respekt for alle love, bestemmelser og sædvaner, som vedrører den stedelige befolkning og Grønlands indre administration". Folketingets udvalg skriver betænkning efter overenskomstens underskrivelse.

En hemmelig teknisk tillægsaftale offentliggøres først i 1997 som bilag til Grønland under den kolde krig.

Ifølge advokaten Christian Harlang 'er der intet regeringsgrundlag for den aftale', skriver Information, 11/11/2003.

Den militære lufthavn i Narsarsuaq gøres til en fælles dansk-amerikansk luftbase.

The Avalon Project : Defense of Greenland: Agreement Between the United States and the Kingdom of Denmark, April 27, 1951.

Namminersornerullutik Oqartussat - Bekendtgørelse om overenskomst af 27. april 1951 om forsvaret af Grønland.

DUPI: Grønland under den kolde krig : Dansk amerikansk sikkerhedspolitik 1945-68. Dansk sikkerhedspolitik 1948-1966, bd. 2 . / : Udenrigsministeriet: s. 239-245.

Forsvarsaftalen fornys i 2004.

Defense of Greenland: Agreement Between the United States and the Kingdom of Denmark, April 27, 1951 - http://avalon.law.yale.edu/20th_century/den001.asp
American Foreign Policy 1950-1955. Basic Documents Volumes I and II.
Department of State Publication 6446. General Foreign Policy Series 117.
Washington, DC : U.S. Governemnt Printing Office, 1957

Agreement on the joint financing of certain air navigation services in Greenland and the Faroe Islands: Opened for signature at Geneva, 25 September 1956. (Includes also Technical, Inventory and Financial Annexes to the Agreement.)

Betænkning afgivet af Det af Ministeren for Grønland under 19. februar 1959 nedsatte Udvalg vedrørende Besejling af Grønland, 2. september 1959.

- København : O. C. Olsen & Co. A/S, Bogtrykkeri, 1959. - 176 s.

'Til brug for luftfarten findes der allerede to LORAN-stationer i Vestgrønland og en på Færøerne. Endvidere er der i Østgrønland to LORAN-stationer under oprettelse. Der er planer om yderligere at udbygge dette system efter nyere principper. Systemet har kun i enkelte tilfælde været anvendt i danske skibe, og man har således ingen erfaringer for dets anvendelighed i grønlandske farvande'.

Baser, Grønland og den kolde krig. / : Jens Zinglersen. Kahrius, 2015

Project Iceworm

Camp Fistclench

'Grønlandsudvalget 2013-14

GRU Alm.del endeligt svar på spørgsmål 22

Offentligt

Besvarelse af GRU alm. delspørgsmål nr. 22 af 14. januar 2014 til udenrigsministeren efter ønske fra Doris Jakobsen (SIU).

UDENRIGSMINISTERIET

Spørgsmål nr. 22: Vil ministeren bekræfte, at såvel den amerikanske "Camp Century" som forløberen "Camp Fistclench", begge beliggende på den grønlandske indlandsis, lå udenfor det baseområde, der var afsat til Thulebasen, samt at de begge blev påbegyndt, uden at der var indgået en formelaftale med Danmark herom? Svar: Som beskrevet i besvarelse af spørgsmål nr. 12 af 2. december 2013 fra Folketingets Grønlandsudvalg har den amerikanske tilstedeværelse i Grønland siden 1950'erne været reguleret i aftaler mellem Danmark og USA. Centralt står Forsvarsaftalen fra 1951, som siden er blevet ændret og suppleret med Igaliku-aftalen fra 2004. Aftalekomplekset regulerer den praktiske forvaltning af arealerne på baserne, herunder drift og vedligeholdelse. De tidligere baser er alle forladt af amerikanerne, på nær Thulebasen. Som det også fremgår af offentligt tilgængelige oplysninger, herunder i rapporten fra Dansk Udenrigspolitisk Institut (DUPI) fra 1997, "Grønland under den kolde krig: Dansk og amerikansk sikkerhedspolitik 1945-68", som der ikke ses grundlag for at tvivle på, etablerede amerikanerne i 1950'erne Camp Fistclench og Camp Century uden for forsvarsområderne i forbindelse med deres videnskabelige aktiviteter. Camp Fistclench byggedes som afløsning for radarstationen "Site 2", hvis beliggenhed og udstrækning var fastsat i det tekniske bilag til Forsvarsaftalen fra 1951. Oprettelsen af lejren var fra amerikansk side nævnt i en note om tilladelse til midlertidige undersøgelser og blev accepteret fra dansk side, idet der ikke var tale om en permanent indretning. For så vidt angår Camp Century fremgår det ligeledes af de offentligt tilgængelige oplysninger, at Folketingets Udenrigspolitiske Nævn i 1959 *tog opførelsen af lejren til efterretning, omend efter at etableringen af lejren var indledt.*

Camp Tuto

Camp Century

Camp Century var en atomdrevet underjordisk amerikansk by eller base bygget fra 1958-1959 og fremefter øst for Thule, som et led i Project Iceworm. Nedlagt omkring 1966.

Camp Century: evolution of concept and history of design construction and performance. / Elmer F. Clark. - Hanover, New Hampshire: U.S. Army materiel command, Cold regions research & engineering laboratory. 1965.

- <http://www.dtic.mil/dtic/tr/fulltext/u2/477706.pdf>

'Camp Century was constructed by the U. S. Army Polar Research Development Center (now the U. S. Army Research Support Group). The U. S. Army Engineer Research and Development Laboratories, with consultation and assistance from the U. S. Army Cold Regions Research and Engineering Laboratory and guidance from the Chief of

Engineers, prepared preliminary design specifications for the camp. The PM-ZA Nuclear Power Plant was designed by ALCO Products, Incorporated, Schenectady, New York, under contract to the U. S. Army Engineer District, Eastern Ocean. The Nuclear Power Plant buildings were designed by the engineering firm of Metcalf and Eddy, Boston, Massachusetts.'

Camp Century: Koldkrigsbyen under Grønlands indlandsis. / : Henry Nielsen ; Kristian Hvidtfelt Nielsen. Aarhus Universitetsforlag, 2017.

Midt under den kolde krig gik den amerikanske hær i al hemmelighed i gang med at bygge en militærbase dybt inde i Grønlands indlandsis. Officielt var Camp Century en forskningsstation. Men det langsigtede mål var potentielt altødelæggende. USA ville rette 600 atomsprænghoveder mod Sovjetunionen. I 1966, efter kun seks år, opgav amerikanerne det kontroversielle projekt og forlod lejren. Alligevel har Camp Century flere gange nedkølet de politiske og diplomatiske relationer mellem USA, Grønland og Danmark.

Så vidt jeg kan bedømme det er al relevant litteratur om emnet rigtigt godt formidlet. Det eneste nyttige der kom ud af projektet var iskerneboringerne.

A Compilation of Camp Century Environmental Monitoring Data. From 20 May 1960 to 30 June 1961. / : Robext J. Nicollet al. U. S. Army Chemical Corps Nuclear Defense Laboratory. Army Chemical Center, Maryland, 1962..

- <http://www.dtic.mil/dtic/tr/fulltext/u2/293649.pdf>

Department of Defense: United States Army Research and Development - Progress Report Number Six - Camp Century (1964).

- <http://www.archive.org/details/gov.dod.dimoc.26064>

Samme film i sort-hvid National Archives and Records Administration: **Big Picture: City Under the Ice.** - <http://www.archive.org/details/gov.archives.arc.2569752>

DVD Copied by Liz Pruszko – Department of Defense. Department of the Army. Office of the Deputy Chief of Staff for Operations. U.S. Army Audiovisual Center. (ca. 1974 - 05/15/1984). The first release of the 1961-1962 THE BIG PICTURE series tells the story of a research and development project undertaken by the United States Army Corps of Engineers in Greenland. This city under the ice cap referred to as Camp Century, is a new concept of polar construction. It is today's Modern Army in action on a new frontier of solid ice and snow. During this 30-minute presentation, you will see how snowy wastelands are developed into a completely built city equipped with every convenience from a nuclear power plant to a shower

Exploring Greenland: Cold War Science and Technology on Ice. / : Ronald E. Doel, Kristine C. Harper, Matthias Heymann, Springer, 2016.

FN kritiserer lukkethed om militæraffald i Grønland : Grønlands landsstyre prøvede at trække en klage til FN over den danske regering tilbage. Men nu har FN taget sagen op på egen hånd og undersøgt arbejdet med at rydde op efter USA's gamle militærbaser. Det største problem er mangel på informationer om, hvad der kan gem-

me sig af farligt affald, lyder konklusionen. / : Emil Rottbøll ; Martin Breum. I: Information, 16. oktober 2017.

Hvad indlandsisen gemmer. / : Owen Wilkes. Forsvar, 1980:1 s. 18-20

Klima, Kold Krig og Iskerner: En historie om baggrunden for dansk iskerneforskning og den første internationale dybdeboring i Grønland. / : Maiken Lolck. Speciale ved Afdeling for Videnskabshistorie, Steno Institut, Aarhus Universitet, sept. 2004.

Nuclear Power for the Polar Regions. / : George F. Dufek. National Geographic Magazine, 1962:5, s. 712-730. samt **George Dufek Papers: An inventory of his papers at Syracuse University.**

- http://library.syr.edu/digital/guides/d/dufek_gj.htm

Report of Environmental Operation Lead Dog 1960; a traverse of north Greenland and an aerial and surface exploration of Peary Land and Crown Prince Christian Land conducted by the US Army Transportation Corps May-July 1960. United States Army Transportation Board. Fort Eustis, Virginia, 2011..

- <http://www.dtic.mil/dtic/tr/fulltext/u2/263548.pdf>

'Each year since 1952 the Transportation Corps has conducted operations and studies designed to extend the military and scientific knowledge of the Greenland icecap and surrounding ice-free land areas. The operating and navigation techniques which have been developed by the Transportation Corps have become standard for icecap operations in both the Arctic and Antarctic regions. Project LEAD DOG 60, a continuation of these studies, was carried out in conjunction with nine other Department of Defense and US Government agencies.'

DEW-line Sondrestrom Air Base, Søndre Strømfjord 1960-.

The Distant Early Warning (DEW) Line: A Bibliography and Documentary Resource List. Prepared for the Arctic Institute of North America / P. Whitney Lackenbauer et al. 2005. - <http://pubs.aina.ucalgary.ca/aina/DEWLineBib.pdf>

Primærkilder:

Launch on Warning: The Development of U.S. Capabilities, 1959-1979. / : William Burr, Editor. National Security Archive, 2001.

- <http://www.gwu.edu/~nsarchiv/NSAEBB/NSAEBB43/>

'The analysts were confident that the DEW (Distant Early Warning) line would provide sufficient warning of a bomber attack. That would give White House and Defense authorities "adequate time" for making decisions and also enable them to put Strategic Air Command bombers in the air, not only to prevent destruction on the ground but also to launch on attack.'

U.S. Nuclear History: Nuclear Weapons and Politics in the Missile Era, 1955-68. / : National Security Archive:

- <http://www.gwu.edu/~nsarchiv/nsa/publications/nh/>

Aftalememorandum 13. marts 1991 mellem USA og Danmark om 'afvikling af USAs militære tilstedeværelse i Søndre Strømfjord og i Kulusuk', samt, om 'andre forhold i forbindelse med De forenede Staters militære aktiviteter i Grønland'.

Denmark (including Greenland) and United States of America:
Memorandum of understanding concerning use of Sondrestrom aviation facility, Kulusuk airfield and other matters related to United States military activities in Greenland. Signed at Copenhagen on 13 March 1991.
United Nations, Treaty Series, vol. 94, p. 35.

Fremstillinger

Allieret med forbehold. Danmark, NATO og den kolde krig. En studie i dansk sikkerhedspolitik 1949-1961. / : Poul Villaume. Eirene, 1995.

Big Picture: DEW Line. / : National Archives and Records Administration.

- <http://archive.org/details/gov.archives.arc.2569628>

Chronology of JCS Involvement in North American Air Defense, 1946-1975. / : Joint Chiefs of Staff Historical Division, 1975

- http://www.dod.gov/pubs/foi/joint_staff/jointStaff_jointOperations/271.pdf

DEW-kæden – elektronisk afskrækkelse. / : Paul Claesson *I*: Claesson, Paul (red.): Grønland Middelhavets Perle – Et indblik i amerikansk atomkrigsforberedelse. Eirene, 1983.

Forpost Færøerne. / : Paul Claesson *I* Forsvar – militærkritisk magasin nr. 13-14, marts 1984.

Færøerne under den kolde krig : de militære installationer. / : Finsson Johansen, Sámal Tróndur.

- <http://logting.elektron.fo/logtingsmal/logtingmal99/ymist%20tilfar/Kalda%20kriggid.stfj.htm>

DUPI: Grønland under den kolde krig: Dansk og amerikansk sikkerhedspolitik 1945-98. 1997, specielt s. 344ff.

USA-base på Færøerne. / : Paul Claesson og Owen Wilkes. *I* Forsvar – militærkritisk magasin nr. 13-14, marts 1984.

Thulebasen

Operation Blue Jay. Amerikansk: Operation blå skovskade.

Kodenavnet for den amerikanske etablering af Thulebasen i Grønland i 1950-1953 som "Operation Sunac" (Support of North Atlantic Construction) også var en del af.

Rigsdagen ratificerer, godkender, 8. juni 1951 aftalen mellem Danmark og USA om 'forsvaret af Grønland'. Bygeriet af Thulebasen går i gang. Dansk hovedentreprenør er North Atlantic Contractors.

De bilaterale aftaler mellem USA og Danmark om 'Defense of Greenland', DA-006., DA-007 er ikke offentliggjort.

Index of International Agreements. /: Headquarters United States European Command;, 1989.



Entreprenørerne ved Thulebasen

Ud over den amerikanske hær og North Atlantic Constructors var det en sammenslutning af danske entreprenør- og rådgivende ingeniørfirmaer som stod for opførelsen, vedligeholdelsen og driften af Thulebasen. Fra dansk side drejede det sig om Danish Arctic Contractors. En sammenslutning af danske entreprenørfirmaer, som udfører service- og anlægsopgaver for USAs militær i Grønland ved Thulebasen. DAC I/S er et entreprenørkonsortium, som består af de store inden for branchen: Monberg & Thorson, Christiani & Nielsen, Højgaard & Schulz, Kampsax, Saabye & Lerche og A.

Jespersen & Søn. Sammen med det grønlandske hjemmestyre har man meget senere dannet Greenland Contractors. De to konsortier er dog på det nærmeste identiske. Konsortiet har igennem de sidste 30-35 år haft en lang række opgaver for USAF på Grønland - sidst bygningen af en omstridt ny radar, der i 1980'erne hævdes at være i strid med ABM-traktaten

Pituffik-radar opgraderet for knap halv milliard kroner.

Thomas Munk Veirum · Versionering: Connie Fontain. KNR, 29. august 2017.

I et svar til Alternativets Roger Mathisen afslører Udenrigsministeriet, at opgraderingen af radaren på Pittuffik har kostet tæt på en halv milliard kroner.

Christiani & Nielsen var et dansk multinational entreprenørvirksomhed grundlagt 1904. Har siden 1916 bygget militære anlæg rundt om i verden; eksempelvis flyvestation for den russiske zar i Tallin, Estland, 1916; tørdok for flåden i Thailand, 1936; Fæstningsanlæg på Robben Island, Sydafrika, 1940; ubådssluse for den tyske marine ved St. Nasaire, Frankrig, 1942; søofficeerskole Thailand 1942; Mingaladon flyvebasen, Burma, 1951; ubådbase, Simonstown, Sydafrika, 1970; flådebase, Libyen, 1978; flådebase, Thailand, 1979; kommunikationsanlæg i Khon Kaen for Thailands hær 1980.

Anlæg fra Den Kolde Krig i Grønland. / : Jens Fog Jensen, Inge Bisgaard og Jens Heinrich. Grønlands nationalmuseum og arkiv ; Silaarktisk center ved etnografisk samling Nationalmuseet, 2013. ; Feltrapport 34).

Ziegler-kommissionen

Undersøgelseskommission under Østre Landsret i Thule erstatningssagen, nedsat i 1987. I 1994 konkluderer Ziegler-kommissionen, at der ikke var tale om en tvangsflytning af den lokale befolkning i Thule i 1953

Undersøgelseskommission i erstatningssagen konkluderer, at der ikke var tale om en tvangsflytning af den lokale befolkning i Thule i 1953. Østre Landsret udsender en pressemeddelelse om, at det ved dommen er lagt til grund, at befolkningsflytningen ikke var et udslag af et ønske fra befolkningens side, men fandt sted efter en beslutning udelukkende af danske myndigheder.

Undersøgelsesudvalget af 4. juni 1987: Beretning om undersøgelse af de nærmere omstændigheder i forbindelse med flytningen af Thulebefolkningen i 1953 fra det nuværende forsvarsområde til Qaanaaq

Hingitaq 53

Hingitaq 53 var Mandatar for Thulebeboerne i erstatningssagen om tvangsforflytningen i 1953 mod Statsministeriet i Østre Landsret. Oprettet i 1996 med det formål, at få forholdene omkring forberedelserne til og de faktiske forhold omkring tvangsforflytningen af den oprindelige Thulebefolkning undersøgt, samt, at kræve erstatning for følgerne af tvangsfordrivningen. Landsretsdom i sagen i 1999. Højesteretsdom

2003. Overvejer anke af højesteretsdom til Den europæiske menneskerettighedsdomstol.

Magtens billeder : De fordrevne. DR TV1, 02. November 2004 kl. 20.00-21.00
Tvangsforflytningen

Den danske regering meddeler den amerikanske ambassade i foråret 1953, at man kan acceptere det amerikanske bidrag til flytteomkostningerne efter det amerikanske ønske om "at den såkaldte Thulehalvø [Dundas skal] indlemmes i Thule Forsvarsområdet for at tillade opstillingen af et antiluftskytsbatteri på halvøen". USA's regering betaler den danske stat 700.000 dollar for omkostningerne i forbindelse med flytningen af Thule-beboerne. Ekspropriationssagen sker ikke ved lov, da den ikke behandles i Rigsdagen.

Senere på året accepterer USA de danske betingelser for udvidelsen af Thulebasen. 160 beboere tvangsforflyttes uden at grønlandske politikere, embedsmænd eller indbyggere er blevet spurgt.

I et hemmeligt notat fra Statsministeriet til Udenrigsministeriet fra 28. maj 1953, hedder det: "For at afbøde presseangreb på amerikansk virksomhed i Grønland, [har Statsministeriets Grønlands-departement] søgt bladernes udtalelser inspireret derhen, at flytningen alene [er] i grønlændernes interesse".

Thule - fangerfolk og militæranlæg / Jens Brøsted ; Mads Fægteborg.

Noteudveksling i 1954 mellem Danmark og USA giver amerikanerne formel tilladelse til at udvide Thulebasen med henblik på at opføre et antiluftskytsbatteri, der senere atombevæbnes.

I en skrivelse til Folketingets finansudvalg i juli 1954, skriver Statsministeriets Grønlandsdepartement, at: "I sommeren 1953 blev der fra amerikansk side over for den danske regering gjort opmærksom på, at der var betydelige mangler ved forsvaret af baseområdet, og at det var af aldeles afgørende betydning for de amerikanske myndigheder at få tilladelse til omgående at opstille antiluftsskyts til basens forsvar netop på det sted, hvor byen Thule er beliggende. Det blev straks under de indledende drøftelser fremhævet, at en opstilling af artilleri i selve byen selvsagt ville være uforenelig med befolkningens fortsatte forbliven på stedet, hvilket igen måtte føre til, at de til befolkningens betjening nødvendige institutioner - kirke, skole, sygehus, butik osv. - ligeledes måtte flyttes. ...Da den amerikanske regering samtidig af hensyn til de nævnte militære foranstaltningers omgående iværksættelse meget kraftigt henstillede, at en afgørelse blev truffet så hurtigt som muligt, blev der fra dansk side, efter at sagen havde været forhandlet i regeringen og i et partiformandsmøde den 18. august 1953 givet den amerikanske regering meddelelse om, at man efter omstændighederne kunne give tilladelse til at opstille det ønskede antiluftsskyts og i konsekvens heraf udvide forsvarsområdet ved Thule til at omfatte hele den halvø hvorpå byen var beliggende".

Statsminister Erik Eriksen (V) skriver i begyndelsen af juni 1953 til forhenværende statsminister Hans Hedtoft, (S), at han accepterer en mindre udvidelse af USAs baseområde ved Thule, samt at "Der vil herefter tilgå amerikanerne meddelelse om, at de ved en udvidelse af forsvarsområdet ud over kolonistedet Thule ikke kan vente imødekommehed fra dansk side, med mindre henvendelsen ledsages af et tilbud om at betale udgifterne ved flytningen".

Grønlandsdepartementet under Statsministeriet udsender via Ritzaus Bureau en pressemeddelelse: "Når eskimoerne ønsker at rejse [fra Thule], skyldes det, at deres fangstmuligheder er blevet stærkt formindsket efter anlæggelsen af den amerikansk base ved Thule, idet sejlingen og beflyvningen af basen har formindsket dyreforekomsterne'.

På et møde mellem danske myndigheder og Thulebeboerne sidst i maj 1953 beordres inuitterne, at de skal flytte inden fire dage. Hvis inuitterne ikke gjorde som det blev dem påbudt, ville de ikke få erstatningshuse. De flyttede inden for tidsfristen.

Kilde: Tidsskrift for Grønlands retsvæsen, 1999:1 s. 45.

Thulefangerne anlægger i april 1959 erstatningssag mod den danske stat. Sagsakterne 'forsvinder' imidlertid fra Grønlandsministeriets arkiv.

Brøsted ; Fægteborg: Thule - fangerfolk og militæranlæg s. 95 og s.105.

Kalaallit Nunaata Radioa / Grønlands Radio eller Greenlandic Broadcasting Corporation

FN-rapportør: USA's aktiviteter i Grønland har skabt mistillid. / : Helle Nørrelund Sørensen. 13. oktober 2017.

FN's særlige rapportør efterlyser åbenhed og handling fra USA, når det gælder amerikanernes militære aktiviteter i Grønland. Danmark får dog ros for at tage affære.

USA's militære tilstedeværelse i Grønland gennem mere end 70 år har vakt en generel bekymring og mistillid i befolkningen. Det konkluderer FN's særlige rapportør Baskut Tuncak efter en rundrejse i Grønland i sidste uge.

Særligt tvangsflytningen i 1953 af beboerne nær Dundas for at give plads til Pituffik har givet et kronisk sår i sjælen hos den grønlandske befolkning, siger FN-rapportør Baskut Tuncak til KNR.

I foråret kom det frem, at tidligere naalakkersuisoq for udenrigsanliggender, Vittus Qujaukitsoq, havde klaget til FN – bl.a. direkte til Baskut Tuncak – over, at Danmark ifølge Qujaukitsoq brød Menneskerettighederne i Grønland.

Erstatningssagen

Thulefangerne kommer til at vente mindst et halvt år, før der falder dom i erstatningssagen om fangernes flytning fra Thuleområdet i 1953. Den danske stat vil ikke anerkende, at Thuleområdet var et specielt godt fangstområde for fangerne. Derfor har Østre Landsret udskudt afgørelsen. Sagkyndige har ikke været i tvivl om, at fangerne blev frataget et erhvervsmæssigt vigtigt fangstområde, der også er blevet kaldt

Nordøstgrønlands spisekammer”, udtaler Thulefangernes advokat Chr. Arlang, til Dagbladet Arbejderen, 21. juli 1998.

Thulefangerne tilkendes 20. august 1999 en symbolsk erstatning for tvangsforflytningerne i 1953 ved Østre landsret.

Kilde: Uddrag af Thuledommen, hvor Østre landsret har anerkendt Thulefolkets fundamentale rettigheder og tilkendt erstatning for tvangsforflytningen i forbindelse med etablering af den amerikanske militærbase Thule Air Base. Erstatningssagen ankes til højesteret som forventes at behandle sagen omkring december 2001. *I: Tidsskrift for Grønlands retsvæsen 1999:1 s. 3-88.*

Dom afsagt 20. august 1999 af Østre Landsrets 3. afdeling (landsdommerne Inger Nørgaard, Bjarne Bjørnskov Jensen og Elisabeth Mejnertz) i sag B-3426-96: Hingitaq 53 v/formanden Uussaqqak Quajaukitsoq som mandatar for Thule Stammen m. fl. mod Statsministeriet [Thulesagen] : Særligt vedrørende erstatningskravet under sagsøgernes påstand 3. Østre Landsret, 1999 - 502

Igennem årtier har skiftende danske regeringer hævdet, at centrale papirer i Thulebeboernes erstatningssag er forsvundet fra Grønlandsministeriets arkiv. Forskeren Jens Brøsted har nu fundet den ene halvdel af arkiverne på deres rette hylde i Rigsarkivet. Det er den del af sagsakterne som i 1987 overføres til en parallel sagsmappe, indeholdende dokumenter fra de seneste årtier, skriver Politiken, 9. december 2000.

Thule-sagen - løgnens univers / : Poul Brink. Lindhardt og Ringhof, 2015.

En gennemgang af TV-journalisten Poul Brinks arbejde med Thulesagen og en beskrivelse af det kompleks af sager, der på forskellig vis har forbindelse med den amerikanske Thulebase i Grønland og dansk atompolitik.

Minister jager Thule-papirer

/ritzau/ Politiken, 4. april 2001

Kulturminister Elsebeth Gerner Nielsen (R) sætter nu 500.000 kroner af til en jagt på eventuelt forsvundne papirer i Rigsarkivet om flytningen af lokalbefolkningen i Thule i 1953. Elsebeth Gerner Nielsen skriver i et svar til Enhedslistens Keld Albrechtsen, at »undersøgelsen vil indebære en gennemgang af det materiale, der er afleveret fra Ministeriet for Grønland, med henblik på at konstatere, om der findes yderligere materiale om Thulebefolkningens flytning m.v.« Undersøgelsen kommer efter, at forskningslektor Jens Brøsted, Institut for Statskundskab, sidste år fremlagde en række dokumenter i forbindelse med flytningen, som ellers siden 1981 havde været erklæret for officielt bortkomne fra Rigsarkivet.

Fredningssagen

Nationalmuseet gør sidst i august 1953 Statsministeriets Grønlandsdepartement opmærksom på, at bopladsen ved Thule og især Thule stammens køkkenmødding, Co-mers Mødding burde fredes. Et notat fra 9. september 1953 viser, at Statsministeriets

Grønlandsdepartement tilsyneladende ikke undersøgte eller vidste, at Thule-bopladsen havde historisk og arkæologisk betydning. Departementschef Eske Brun lukker fredningssagen ved Thule-basen i november 1957..

Eske Brun og det moderne Grønlands tilblivelse 1932 - 64 / Eske Brun and the creation of modern Greenland 1932-64. / Ph.d.-afhandling af Jens Heinrich, juni 2010. Hovedvejleder dr. phil., lektor Thorkild Kjærgaard, Ilisimatusarfik Bivejleder ph.d. Søren Forchhammer. I tilknytning til Ilisimatusarfik / Grønlands Univesitet KVUG (Kommissionen for Videnskabelige Undersøgelser i Grønland).

De første mennesker i det nordligste Grønland : Eigil Knuths opdagelser i Thuleområdet. / : Mikkel Sørensen. *I* . Nationalmuseets arbejdsmark, 2008, s. 101-114

Mit Grønlandsliv. / : Eske Brun. København: Gyldendal, 1985.

Kernevåben omkring Grønland



Første kendskab til atomvåben i Thule

Hollywood præsenterer: fire film om USAs strategiske luftkommando.

Den formodentligt første offentlige reference til kernevåben omkring Thule kom i en amerikansk spillefilm.

The Strategic Air Command / Den strategiske Luftkommando er en stjernespækket amerikanske film fra 1955 med James Stewart og June Allyson, instrueret af

Anthony Mann udgivet af Paramount Pictures. Det var den første af fire film, der beskriver Den strategiske Luftkommandos rolle i tidlige den kolde krig.

The Strategic Air Command var USAs strategiske luftkommando som havde et luftbåret alarmberedskab, hvor et antal bombefly med kernevåben i var på vingerne hele tiden i årene fra 1947-1992.

Wikipedias handlingsreferat af filmen

Robert "Dutch" Holland (James Stewart) is a professional baseball player with the St. Louis Cardinals. A B-29 bomber pilot during World War II, he is also an officer on inactive status in the United States Air Force Reserve. During spring training in St. Petersburg, Florida, he is recalled to active duty for 21 months. He reports to his posting at Carswell AFB, a bomber base in Fort Worth, Texas to qualify in the Convair B-36. He arrives in civilian clothing because his old uniforms are those of the old U.S. Army Air Forces. This is to the great displeasure of General Hawkes (Frank Lovejoy), the commander of SAC. The General's character is patterned after the real SAC commander of the time, General Curtis LeMay.

Dutch is given a staff job with the bombardment wing at Carswell that involves a lot of flying. He soon has a B-36 crew of his own, selecting a former World War II colleague as his flight engineer, and becomes enamored with both flying and the role of SAC in deterring war. He is joined by his wife, Sally (June Allyson), who had not bargained on being an Air Force wife, and who struggles with his repeated absences and the dangers of flying. On any given night, Dutch might find his aircraft on airborne alert far from the continental United States, in secret, only telling his wife when he returns days later. Even so, Sally tells Dutch that she is happy as long as they can be together, no matter what he decides to do with his life.

The B-36 is a complex aircraft when introduced, but improvements are being worked on all the time. One challenge was leakage from the fuel tanks, but a new fix is introduced to address this once and for all. On their next flight, Dutch's crew has to fly their B-36 from Carswell AFB to Thule Air Base, Greenland. The fix does not work and one of the engines bursts into flame, causing the entire left wing to catch fire. The crew is forced to abandon the aircraft and bail out over the ice and snow of Greenland before arriving at Thule. Dutch and his Radar Navigator stay on board for a forced landing, which causes Dutch to injure his right arm.

Dansk atomvåbenpolitik

I forbindelse med en redegørelse i Folketinget, 19. juni 1957, om dansk anskaffelsen af NIKE og Horenst John-raketter, siger forsvarsminister Poul Hansen (S), at "Under forhandlingerne om leverancer til Danmark af de moderen forsvarsvåben har der ikke

været fremsat tilbud om atomammunition, og jeg vil i denne forbindelse yderligere henlede opmærksomheden på, at den amerikanske lovgivning ikke tillader, at sådan ammunition stilles til rådighed for andre landes styrker".¹⁵

Statsminister H. C. Hansen (S) bekræfter i et hemmeligt brev til den amerikanske ambassadør i Danmark Val Peterson, USAs ret til at have atomvåben stationeret i Grønland kort tid efter, at det første amerikanske kernevåbenbevæbnede krigsskib besøgte København.

Beretning om undersøgelsen af regeringens håndtering af Thule-sagen. Nr. 3 1995-96, 1. samling . / : Afgivet af Det Udenrigspolitiske Nævn

Danmarks atomvåbenpolitik under den kolde krig : med særlig henblik på spørgsmålet om opstilling og atombevæbning af amerikanske Nike Hercules raketter på Thulebasen og omkring København. / : Mads Løkke Rasmussen. Roskilde Universitetscenter, 1999.

Kernevåben i Thule

11th Aviation Depot Squadron listes sent i november 1957 på Thulebasens personaleoversigt. Den amerikanske afdeling kommer til Thule for at "servicere og håndtere de flybomber og komponenter dertil, der i en kortere periode var placeret på basen".¹⁶
Thule-ulykken 1968

Project Crested Ice. Amerikansk: Projekt savtakket is.

Amerikansk-dansk oprydningssaktion efter Airborne Alert B-52 styrtet i Thule i 1968, hvor plutonium fra fire 1,1 megaton brintbomber spredtes ud over havisen. Både fra Danmark og USA blev der sendt folk til oprydningssarbejdet og eksperter, hvis undersøgelser skulle fastlægge omfanget af radioaktiv forurening i området. Omkring 850 danskere opholdt sig i eller omkring Thule Air Base. Af disse deltog mellem 70 og 170 i selve oprydningen efter ulykken. Omkring 500 af danskerne som deltog i oprydningssarbejdet er tilsyneladende ramt af sygdomme, kræft og dødsfald. De danske Thulearbejdere har i 1988 dannet Foreningen af stråleramte Thulearbejdere.

15 Dansk sikkerhedspolitik 1948-1966, II. / : Udenrigsministeriet., bilag s. 360.

16 Grønland under den kolde krig s. 332.



Characterization of U/Pu particles originating from the nuclear weapon accidents at Palomares, Spain, 1966 and Thule, Greenland, 1968. / : O.C. Lind et al. *Science of The Total Environment*, Volume 376, Issues 1–3, 15 April 2007, Pages 294-305, ISSN 0048-9697, 10.1016/j.scitotenv.2006.11.050.
 - <http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0048969706009028>

Abstract: 'Following the USAF B-52 bomber accidents at Palomares, Spain in 1966 and at Thule, Greenland in 1968, radioactive particles containing uranium (U) and plutonium (Pu) were dispersed into the environment. To improve long-term environmental impact assessments for the contaminated ecosystems, particles from the two sites have been isolated and characterized with respect to properties influencing particle weathering rates. Low $^{239}\text{Pu}/^{235}\text{U}$ (0.62–0.78) and $^{240}\text{Pu}/^{239}\text{Pu}$ (0.055–0.061) atom ratios in individual particles from both sites obtained by Inductively Coupled Plasma Mass Spectrometry (ICP-MS) show that the particles contain highly enriched U and weapon-grade Pu. Furthermore, results from electron microscopy with Energy Dispersive X-ray analysis (EDX) and synchrotron radiation (SR) based micrometer-scale X-ray fluorescence ($\mu\text{-XRF}$) 2D mapping demonstrated that U and Pu coexist throughout the 1–50 μm sized particles, while surface heterogeneities were observed in EDX line scans. SR-based micrometer-scale X-ray Absorption Near Edge Structure Spectroscopy ($\mu\text{-XANES}$) showed that the particles consisted of an oxide mixture of U (predominately UO_2 with the presence of U_3O_8) and Pu ((III)/(IV), (IV)/(V) or (III), (IV) and (V)). Neither metallic U or Pu nor uranyl or Pu(VI) could be observed. Characteristics such as elemental distributions, morphology and oxidation states are remarkably similar for the Palomares and Thule particles, reflecting that they originate from similar source and release scenarios. Thus, these particle characteristics are more dependent on the original material from which the particles are derived (source) and the

formation of particles (release scenario) than the environmental conditions to which the particles have been exposed since the late 1960s.'

Dr. Freezeloze and Crested Ice: B52-Bomber w/Hydrogen Bombs Crash near Thule, Greenland, 1968.

- http://www.semp.us/publications/biot_reader.php?BiotID=404

DUPI: Grønland under den kolde krig : Dansk og amerikansk sikkerhedspolitik 1945-1968, specielt s. 451-530.

Leder: Løgner om Thule. I: Ekstra Bladet, 19. januar 1995.

Om professor Otto Kofoed-Hansen, Risø.

Notat om sundhedsaspektet i miljø- og forureningsundersøgelser i Thuleområdet.

- http://sermitsiaq.gl/multimedia/archive/00020/Notat_om_sundhedsasp_20771a.pdf

Project Crested Ice: A joint Danish-American report on the crash near Thule Air Base on 21 January 1968 of a B-52 bomber carrying nuclear weapons.

- http://www.risoe.dtu.dk/knowledge_base/publications/reports/ris-r-213.aspx?sc_lang=en

Undersøgelserne om atomfly-styrtet i Thule : Hvad de røber og hvad de tier om. / Jytte Mathiesen. I: Frit Danmark, 1970:4-5 s. 10-13.

Vurdering af stråledoser fra radioaktiv forurening af landjorden. / : Sundhedsstyrelsen, 2011. - 48 s.

- http://www.sst.dk/publ/Publ2011/SIS/Thule/Thulerap_da.pdf

'Nedstyrtningen af det amerikanske bombefly med 4 kernevåben på isen i nærheden af Thulebasen i Grønland i januar 1968 medførte spredning af bl.a. plutonium i den omgivende natur.'

DIIS: Afvikling af Grønlands kolonistatus 1945-54 : En historisk udredning. 2007.

- 378 s.; - ISBN 978-87-7605-186-0

- <http://www.stm.dk/publikationer/grlundredning07/DIIS.pdf>

Beretning til Statsrevisorerne om Danmarks indsats i Arktis. / : Rigsrevisionen, 2013.

Geodatastyrelsen indgik i oktober 2009 en samarbejdsaftale med Grønlands selvstyre om at forny søkortene over Grønland. Aftalen omfatter mål om, at Geodatastyrelsen skal producere 73 søkort for hovedparten af den trafikerede grønlandske sydvestkyst – fra Ummannarsuaq til Upernavik – senest ved udgangen af 2018. Det er ikke en del af Geodatastyrelsens aftale med Grønlands selvstyre, at de 73 nye søkort fuldt ud skal være nyopmålte. Efter 2018 vil der stadig være store dele af den grønlandske kyst, som ikke er kortlagt på ny.

Beretning nr. 16/2012 om Danmarks indsats i Arktis

Statsrevisorernes bemærkning til Endelig betænkning af 20. juni 2018

Sagen optages i Endelig betænkning 2017 som fortsat sag med følgende statsrevisor-bemærkning:

"Statsrevisorerne konstaterer, at udflytningen af Geodatastyrelsen har betydet, at der ikke er færdiggjort grønlandske søkort i 2016 og i 2017, og at det er usikkert, hvornår de udestående 41 søkort kan leveres.

Dette betyder, at Danmark ikke har kunnet overholde samarbejdsaftalen med Grønlands Selvstyre om Geodatastyrelsens produktion af søkort, og at sejladsikkerheden ikke er blevet styrket som planlagt."

Et land i forvandling : Danmarks historie 1970-2005. / Poul Villaume og Søren Hein Rasmussen.- København : Gyldendal, Politiken, 2007. - 775 s.

Feasibility of Nuclear Power on U.S. Military Installations. / Marcus King, LaVar Huntzinger, Thoi Nguyen. - Alexandria, VA: Center for Naval Analyses, 2011. - 97 s. - <http://www.dtic.mil/dtic/tr/fulltext/u2/a550479.pdf>

Grønlandskortet : En undersøgelse af Grønlands funktion som forhandlingskort i det dansk-amerikanske forhold 1945-1961. / Anders Midtgaard. Aarhus Universitet, 2007.

Ice and Climate Experiment: Report of Science and Applications. Working Group, Goddard Space Flight Center, Greenbelt, Maryland. DECEMBER 1979. - s. 66. - http://ntrs.nasa.gov/archive/nasa/casi.ntrs.nasa.gov/19800018499_1980018499.pdf

'Icebergs calved from West Greenland glaciers follow a route north to Baffin Bay, then west and south along the Labrador Coast to the Grand Banks of Newfoundland, where they pose a threat to transatlantic shipping. The most notable marine disaster resulted when the RMS TITANIC collided with an iceberg on April 14, 1912 at the Tail of the Banks and sank with a loss of 1,513 lives. Consequently, the International Ice Patrol was formed at an international convention and has been operated by the U.S. Coast Guard since 1914.

Since that time, many vessels have struck icebergs outside of the ice patrol area and other collisions have occurred with ships that venture into the stated limits of all known ice (Crowell, 1975). The most recent serious accident occurred in 1959 when the M/V HANS HEDTOFT presumably hit an iceberg and sank with the loss of all 95 persons aboard. Nonfatal collisions with icebergs as recently as 1973 and 1976 have imperiled the lives of mariners and severely damaged ships.'

Marskalstaven. Der er ikke nogen bombe, der var ikke nogen bombe, og de ledte ikke efter nogen bombe. / : Svend Aage Christensen. ; DIIS Report 2009:18) - http://subweb.diis.dk/graphics/Publications/Reports2009/DIIS_report_2009-18_marskalstaven_DK_web.pdf

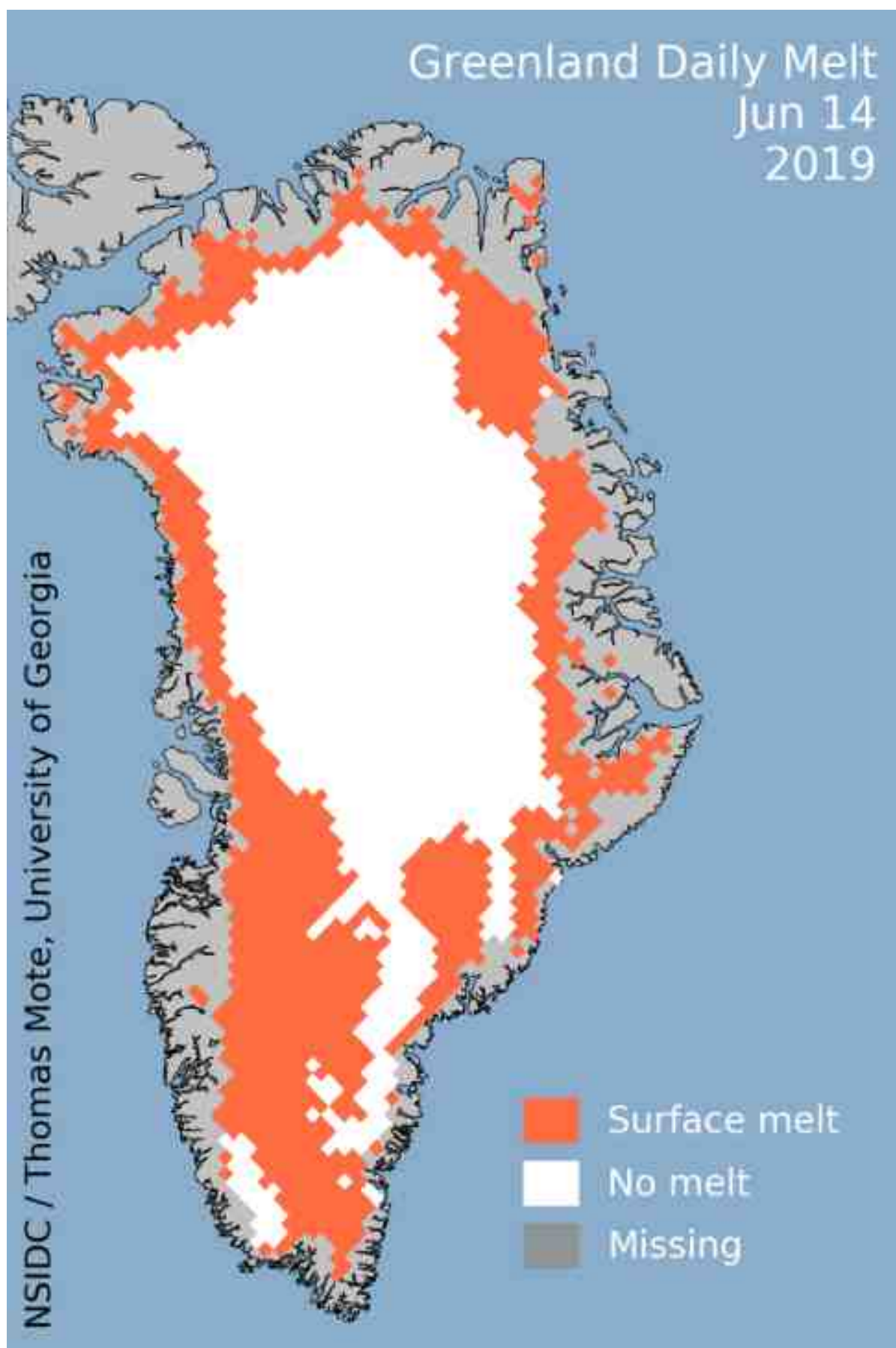
Registerundersøgelse af dødelighed og kræftforekomst blandt Thulearbejdere, 2005. / : Knud Juel et al. Afleveret til Indenrigs- og Sundhedsministeriet december 2005. - <http://www.si-folkesundhed.dk/upload/thule.pdf>

Danmark, Grønland & Færøerne: **Kongeriet Danmarks Strategi for Arktis 2011–2020**. Udenrigsministeriet, 2011.

- http://canada.um.dk/da/~~/media/Canada/Documents/Other/Arktis_Rapport_DA.pdf

Denmark's Seventh National Communication on Climate Change Under the United Nations Framework Convention on Climate Change and the Kyoto Protocol and Denmark's Third Biennial Report Under the United Nations Framework Convention on Climate Change. / : Danish Ministry of Energy, Utilities and Climate, 2017.

Redegørelsen omtaler Grønlandske forhold på klimaområdet.



Morlighem, M., Williams, C. N., Rignot, E., An, L., Arndt, J. E., Bamber, J. L., ... Zinglarsen, K. B. (2017). **BedMachine v3: Complete bed topography and ocean bathymetry mapping of Greenland from multibeam echo sounding combined with mass conservation**. *Geophysical Research Letters*, 44, 11,051–11,061.

<https://doi.org/10.1002/2017GL074954>

Greenland's bed topography is a primary control on ice flow, grounding line migration, calving dynamics, and subglacial drainage. Moreover, fjord bathymetry regulates the penetration of warm Atlantic water (AW) that rapidly melts and undercuts Greenland's marine-terminating glaciers. Here we present a new compilation of Greenland bed topography that assimilates seafloor bathymetry and ice thickness data through a mass conservation approach. A new 150m horizontal resolution bed topography/bathymetric map of Greenland is constructed with seamless transitions at the ice/ocean interface, yielding major improvements over previous data sets, particularly in the marine-terminating sectors of northwest and southeast Greenland. Our map reveals that the total sea level potential of the Greenland ice sheet is 7.42 ± 0.05 m, which is 7 cm greater than previous estimates. Furthermore, it explains recent calving front response of numerous outlet glaciers and reveals new pathways by which AW can access glaciers with marine-based basins, thereby highlighting sectors of Greenland that are most vulnerable to future oceanic forcing.

Efterforskning og udnyttelse af råstoffer i Grønland i historisk perspektiv. Baggrundspapir. / : Frank Sejersen. Udvalget for samfundsgavnlig udnyttelse af Grønlands naturressourcer, 2014-

Råstofdirektoratet. Orientering om Landsstyrets redegørelse om uran. 2008.

'Folketingsbeslutning om offentlig energiplanlægning uden atomkraft fra 1985:

"Folketinget pålægger regeringen at tilrettelægge den offentlige energiplanlægning ud fra den forudsætning, at atomkraft ikke vil blive anvendt."

- Råstofloven – Tillader kun efterforskning og udnyttelse af mineralske råstoffer hvis der er udstedt en licens hertil.
- For samtlige efterforskningslicenser gælder – Efterforskning efter radioaktive grundstoffer er forbudt, §1, 101
- "Tilladelsen omfatter efterforskning af alle mineralske råstoffer med undtagelse af kulbrinter, radioaktive grundstoffer..."
- Det betyder, at efterforskning og udnyttelse efter radioaktive stoffer i dag ikke er tilladt i Grønland.'

Forskningsstatistik for Grønland 1995-2000 : Forskning og udviklingsarbejde i Grønland og ved danske forskningsinstitutioner. / : Analyseinstitut for Forskning, 2002.

Klima

Greenland Ice Sheet Today

Forty-six years of Greenland Ice Sheet mass balance from 1972 to 2018.

/ : Mouginot et al. Proceedings of the National Academy of Sciences, April 2019.

We reconstruct the mass balance of the Greenland Ice Sheet for the past 46 years by comparing glacier ice discharge into the ocean with interior accumulation of snowfall from regional atmospheric climate models over 260 drainage basins. The mass balance started to deviate from its natural range of variability in the 1980s. The mass loss has increased sixfold since the 1980s. Greenland has raised sea level by 13.7 mm since 1972, half during the last 8 years.

Frygt lurder bag arktisk fiskeboom: Grønlands økonomi er i topform. Rejer, hellefisk og torsk indtjener kæmpebeløb. Men de samme klimaforandringer, der kan give flere fisk i havene, er også en trussel. Adam Hannestad. I: Politiken, 5. maj 2019.
Overskrift i den trykte udgave af Politiken.

Greenland is melting and it even looks bad from space : NASA satellite images tell a sobering story of the impact of extreme weather on Greenland's ice. / : Amanda Kooser CNET, August 2, 2019.

Europe is cooking. Siberia is on fire. Greenland is melting. Welcome to the new world; it's hotter than the old one. Climate scientist and glaciologist Ruth Mottram of the Danish Meteorological Institute took to Twitter on Thursday to share the sobering news that Greenland lost 11 gigatons of ice in a single day on Aug. 1.

A gigaton is a billion metric tons. "A single gigaton of water would fill about 400,000 Olympic-sized swimming pools," NASA said in an ice explainer in 2018.

NASA satellites have been watching the hot weather unfold and take a toll on Greenland's ice sheet in July.

"Billions of tons of meltwater streamed into the Atlantic Ocean throughout the month, making a direct and immediate contribution to sea level rise," the agency said in a release on Friday.

Når isen forsvinder : Danmark som stormagt i Arktis, Grønlands rigdomme og kampen om Nordpolen. / : Martin Breum. Gyldendal, 2013.

Polar Portalens Sæsonrapport 2017

Polar Portalens Sæsonrapport 2018

Usædvanlig afsmeltning: Grønland har mistet to milliarder ton is på én dag : Varmt vejr har fået afsmeltningen af is i Grønland til at ske med særdeles voldsom fart. / : Berit Ertmann. I: Jyllands Posten, 16. juni 2019.

Redegørelse vedrørende hemmelige CIA-flyvninger i Danmark, Grønland og Færøerne 23. oktober 2008. / : Den Tværministerielle Arbejdsgruppe for Udarbejdelse af Redegørelse vedrørende Hemmelige CIA-flyvninger i Danmark, Grønland og Færøerne, 2008.

Rigsrevisionen: Beretning til Statsrevisorerne om Forsvarets fraflytning af Grønland, 2014.

1. I august 2011 besluttede forligskredsen bag forsvarsforliget 2010-2014 at nedlukke Grønlands Kommando i Grønndal og etablere Værnfælles Arktisk Kommando (herefter Arktisk Kommando) i Nuuk. Beslutningen blev taget ud fra et ønske om at effektivisere de nordatlantiske kommandoers struktur. Det var en strategisk beslutning, der havde til formål at tage hensyn til den reelle og forventede udvikling i og omkring Grønland og på Færøerne. Dette betød bl.a., at Forsvaret skulle fraflytte den militære marinestation i Grønndal i Grønland. Forsvaret begyndte at forlade Grønndal omkring den 1. januar 2012 og forventer at være endeligt fraflyttet i 2017.

2. Nedlukning af et militært anlæg kan medføre miljøoprydning og nedbrydning af bygninger mv. Omkostningerne til miljøoprydning af Grønndal blev oprindeligt estimeret til 33 mio. kr., svarende til 72 % af de samlede omkostninger ved placering af Arktisk Kommando i Nuuk.

I marts 2013 modtog Forsvarsministeriet et nyt estimat fra Forsvaret på 76 mio. kr. til miljøoprydning, dvs. en stigning på mere end 100 % i forhold til de 33 mio. kr. Hertil kom estimerede omkostninger til nedbrydning på 50 mio. kr., dvs. estimerede omkostninger til miljøoprydning og nedbrydning på i alt 126 mio. kr.

5. Beslutningen om etablering af Arktisk Kommando i Nuuk betød, at Grønndal skulle fraflyttes, og at der i tilknytning hertil skulle ske en miljøoprydning. Grønndal var en militær marinestation med tilhørende bygninger til beboelse, helikopterfaciliteter, værksteder, havnefaciliteter, optankningsanlæg, affaldsfaciliteter, varmecentral, faciliteter til oplag af olie og kemikalier, skydebane, infirmeri m.m. I 2009 og 2010 blev der gennemført miljøundersøgelser i Grønndal, der påviste jord- og grundvandsforureninger, bl.a. olieforurening. Affald fra Grønndal er gennem årene bl.a. blevet bortskaffet i såkaldte dumpe, som kan betegnes som lossepladser, hvor store mængder affald er deponeret.

Aftale om Arktis Kapacitetspakke til 1,5 mia. kroner

Aftalen styrker Forsvaret i Arktis og Nordatlanten med højteknologiske kapaciteter til overvågning og mere tilstedeværelse samt en ny forsvarsuddannelse i Grønland til gavn for hele rigsfællesskabet. Forsvarsministeriet, 11. februar, 2021.

Redaktionen er afsluttet 1. august 2015 med enkelte senere tilføjelser.

Tak for kritik til John Scales Awery.